

Novostrava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 8.
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina celoletno Din 44.—, polletno 22.—, Račun
Poštne hranilnice — podružnica Ljubljana, št. 17.751.

Konec osrednjega tajištva DZ

Casopisje je priobčilo vest o načrtu sedanjih vodstev delavskih zbornic, da se ima v najkrajšem času ukiniti Osrednje tajništvo delavskih zbornic s sedežem v Beogradu. S tem je storjen zelo velik korak v razrahljanju delavske socialno-zaščitne uprave in s tem posredno tudi v stavbi delavske zaščitne zakonodaje. Mi se s tem načrtom ne strinjamo in obžalujemo, da pri podiranju jugoslovanske socialne zaščite delavcev in nameščencev aktivno in z vneto sodelujeta tudi slovenska Zveza združenih delavcev in slovenska delavska zbornica. Obžalujemo in obsojamo te načrte posebno tudi zato, ker se ta demontaža pripravlja ravno v času, ko se napovedujejo velike socialne in gospodarske reforme, pri katerih bi moralo delavstvo in nameščentstvo vsestransko in stalno kar najresneje sodelovati in paziti, da se ničesar ne zgodi, kar bi ogrožalo delavsko-nameščentske koristi. Pravimo, da je sedanji resni, zgodovinski veliki čas najmanj pripraven zato, da se poruši delavsko-nameščentska skupnost. Osrednje tajništvo delavskih zbornic je poklicano, da danes izpolnjuje važne naloge. Če bi takega tajništva ne bilo, bi ga morali ustvariti. Izleđa da predstavniki delavskih zbornic poslana Osrednjega tajništva ne poznajo. Tajništvo mora biti stalna, delujoča in iniciativna vez med delavskim in nameščentskim stanom in med vsemi državnimi ministertvi med državno zakonodajno in izvršno oblastjo. Dokler ima Jugoslavija eno vlado, potrebujeta delavec in nameščentec centralno ustanovo, ki naj napram tej vladi brani in zagovarja koristi in napredek jugoslovenskega delovnega človeka. Gospodarske korporacije znajo ceniti svojo centralno zvezo, vse hočejo imeti na sedežu vlade in parlamenta svoje stalne organe, samo delavci in nameščenci se tej potrebi odrekajo, čeprav je znano, da so njih interesi vedno najbolj ogroženi. Grobokopi delavsko-nameščentske obrambne postojanke se tolažijo s slabim nadomestilom, da se bodo funkcionarji vseh delavskih zbornic sestajali radi ureditve skupnih vprašani k rednim mesečnim sestankom. To pomeni, da bo mnogo potovanj in s tem mnogo stroškov nič manj kot bi mogli znašati stroški za sodelno urejeno centralno tajništvo. Kdo naj bo izvršni organ za sklepe takih konferenc? Socialno življenje je stalno v valovanju, ono mora biti pod stalno pazljivostjo in nadzorstvom. Tega mesečni sestanki ne zmorejo. Taksi sestanki nimajo v sebi udarnosti, niso po svojih sklepih prepričevalni in ekspeditivni. Ti sestanki nikakor niso novo, boljše, modernejšee orožje v borbi za delavsko-nameščentske pravice. Nam se zdi, da so v ozadju bolj osebni spori kot pa stvarni razlogi.

Glasila odgovornih strokovnih organizacij dokazujejo, da centralno tajništvo ni vršilo svojih dolžnosti. Kdo je za to odgovoren. Zakaj pa niste dali tajništvu značaj nepolitične delavsko-nameščentske strokovne pisarne z resnimi in kvalificiranimi uradniki, ki bodo res samo uradniki in socialni delavci. Sedanja kritika nad poslovanjem centralnega tajništva je slabo spričevalo za režime v delavskih zbornicah, ki ne znajo napraviti reda.

—ec.

Jugoslavija je pristopila k trojni pogodbi

Jugoslavija bo še nadalje izven vojne — Nemčija in Italija jamčita nedotakljivost naših mej in ne bosta zahtevali prehoda ali prevoza svoje vojske čez naše ozemlje

V torek sta na Dunaju podpisala pristop Jugoslavije k trojni pogodbi (med Nemčijo, Italijo in Japonsko) naš ministrski predsednik Cvetković in zunanji minister dr. Cincar-Marković.

Iz poročila, ki ga je o tem dogodku objavil Nemški poročevalski urad povzemamo: V dvorcu Belvederu na Dunaju je bil v torek 25. marca v okviru posebne državniške svečanosti izveden pristop Jugoslavije k trojni pogodbi. Na Dunaju so se zbrali nemški in italijanski državniki ter državniški zastopniki Japonske in ostalih držav, ki so že prej pristopile k berlinski pogodbi treh velesil. Po uvodnih besedah nemškega zunanjega ministra Ribbentropa je načelnik tiskovnega oddelka nemškega zunanjega ministertva dr. Dietrich prečital zapisnik, znan že od prejšnjih pristopov posameznih držav. Nato je podal jugoslovanski ministrski predsednik Cvetković izjavo o okolnostih in razlogih jugoslovenske odločitve, zunanji minister Ribbentrop pa je v daljši izjavi očrtal pomen pristopa Jugoslavije k trojni pogodbi za Balkan in novi red v Evropi. Po končani svečanosti je kancelar Hitler v zlati dvorani Belvedera sprejel jugoslovenske in ostale državnike.

Besedilo zapisnika o pristopu

Vsa svečanost se je izvršila v rumeni dvorani Belvedera. Začela se je ob pol 15. uri. Dvorana je bila okrašena s cvetjem, zelenjem in zastavami. V družbi nemškega zunanjega ministra Ribbentropa sta vstopila v dvorano predsednik jugoslovenske vlade Dragiša Cvetković in zunanji minister dr. Cincar-Marković. Njima so sledili še ostali državniki.

Zunanji minister Ribbentrop je začel svečanost s pozdravom na navzočne državnike in rekel med drugim:

»Znova smo se zbrali v tej zgodovinski palači, da sprejmemo novo državo v našo veliko zvezo, ki vse bolj obsega ves svet. Pred tremi tedni je bila kraljevina Bolgarija, ki se nam je bila priključila. Danes se je kraljevina Jugoslavija odzvala našemu vabilu in se izrazila pripravljeno, da pristopi k pogodbi.

Navzočni pooblaščenji zastopniki zaveznških vlad so me naprosili, da govorim tudi v njihovem imenu, kar storim še s prav posebnim veseljem, ko mi je čast pozdraviti v naši sredi jugoslovenskega ministrskega predsednika Cvetkovića in zunanjega ministra dr. Cincar-Markovića. V čast si štejem, da oba jugoslovenska gospoda pozdravim na Dunaju najpristrčneje tudi v imenu vseh pooblaščenih zastopnikov zaveznških in njim pridruženih držav.

Dr. Dietrich je nato na poziv nemškega zunanjega ministra prečital zapisnik o pristopu Jugoslavije k trojni pogodbi. Zapisnik se glasi:

»Vlade Nemčije, Italije in Japonske na eni in vlada kraljevine Jugoslavije na drugi strani sklenejo s podpisi svojih pooblaščenih zastopnikov:

Člen 1. Jugoslavija se pridruži k trojni pogodbi, ki je bila sklenjena 27. septembra l. 1940 v Berlinu med Nemčijo, Italijo in Japonsko.

Člen 2. Kolikor bi v členu 4. trojne pogodbe določene skupne tehnične komisije obravnavale vprašanja, ki zadevajo tudi koristi Jugoslavije, bodo tudi zastopniki Jugoslavije pritegnjeni k posvetovanjem teh komisij.

Člen 3. Besedilo trojne pogodbe je dodano temu zapisniku kot priloga.

Zapisnik je sestavljen v nemščini, italijanščini, japonsščini in srbohrvaščini. Vsako besedilo je smatrati za izvirnik. Zapisnik se uveljavi z dnem podpisa.

To potrjujejo od svojih vlad pravilno pooblaščenji zastopniki s svojimi podpisi in pečati.

Državniki so nato takoj podpisali vse štiri izvode zapisnika.

Govor ministrskega predsednika Cvetkovića

Zatem je vstal jugoslovanski ministrski predsednik Dragiša Cvetković in imel v srbohrvaščini govor nastopne vsebine:

»Glavni in edini smoter zunanje politike kraljevine Jugoslavije je bil in ostane še nadalje, ohraniti jugoslovenskemu narodu mir in ojačiti njegovo varnost. V duhu te politike je bilo vse naše delo zmerom prvenstveno posvečeno utrditvi miroljubnih in prijateljskih odnošajev s sosedi, da bi si tako obvarovali mir na mejah, svobodo, neodvisnost in državno celotnost. Jugoslavija je bila z veliko nemško državo v najboljših odnošajih, prežetih s prijateljstvom in popolnim zaupanjem, tako prej kakor tudi potem, ko ju je družila skupna meja. Koristni uspehi te politike so prišli posebno do izraza v vrsti velikih dogodkov vse od leta 1934 pa do tega trenutka v odnosih med obema državama. Jugoslavija je že vse od svojega nastanka vselej občutila in je to tudi posebej čela, da je Nemčija pravilno pojmovala njeno nacionalno zedinjenje, ki ni bilo sad nikakih pogodbenih sklepov, temveč prirodni zaključek dolgoletnih in hudih borb Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V tem duhu je Jugoslavija leta 1937 sklenila pomembno pogodbo z Italijo in potem slični prijateljski pogodbi tudi z Bolgarijo in Madžarsko. Jugoslavija nima nikakih za-

hitev na zunaj. Živiljenjske koristi njenega obstanka in napredka ji nalagajo, da pripomore k obvarovanju jugovzhoda pred razširjenjem vojne in k ojačenju gospodarskega sodelovanja na evropski celnici, ki je spričo sedanjega stanja tako hudo prizadeta. Tako sodelovanje pripravlja pot k evropskemu pomirjenju in hkratu k edini rešitvi naše ranjene celine in njegove tisočletne prosvetljenosti. Samo v znamenju iskrenega sodelovanja bo Evropa lahko ustvarila osnove novega reda, spričo katerega bo mogoče odstraniti vse zastarele predsodke in vse umetne ovire, zaradi katerih trpimo danes vsi v Evropi.

Mirovna politika Jugoslavije je v popolnem skladu z živiljenjskimi koristmi in najglobljim razpoloženjem našega naroda. Vse politične kakor tudi vse gospodarske pogodbe, ki jih je naša država sklenila v zadnjih letih, so bile navdahnjene z voljo, da bi se ustvaril boljši mir v tem delu Evrope. Tudi danes, ko se Jugoslavija priključuje pogodbi treh sil, stori to z namenom, da bi si tudi za bodoče zagotovila svoj mir v sodelovanju z državami, ki so sklenile trojno pogodbo, z Nemčijo, Italijo in Japonsko. Tako doprinaša svoj delež k ureditvi nove Evrope in izpolnjuje na ta način najvišjo dolžnost tako do sebe, kakor tudi do evropske skupnosti.

Državniški tolmač je takoj zatem prečital nemški prevod Cvetkovićeve izjave.

Zaključni govor nemškega zun. ministra Ribbentropa

Za zaključek svečanosti je nato še enkrat spregovoril nemški zunanji minister Ribbentrop in izvajal med drugim:

»Kot predstavnik nemške vlade kakor tudi v imenu pooblaščenih zastopnikov kraljevine Italije in japonskega cesarstva in držav, ki so se jim priključile, Madžarske, Rumunije, Slovaške in Bolgarije pozdravljam prijateljsko kraljevino Jugoslavijo kot novo članico trojne pogodbe. Iskreno čestitam k temu kraljevski jugoslovenski vladi, ki jo zastopata ministrski predsednik Cvetković in zunanji minister dr. Cincar-Marković. Želel bi izraziti prepričanje nas vseh, da bo ta dogodek za bodočnost Jugoslavije in blagostanje jugoslovenskega naroda prav posebnega pomena.

Ko je nedavno Bolgarija v tej dvorani pristopila k trojni pogodbi, smo izrazili upanje, da se bodo še druge države izjavile za vzajemnost z nami. Danes, komaj nekaj tednov po tem, se nam je pridružila Jugoslavija kot peta država in mi vsi čutimo nad tem najiskrenejše zadovoljstvo. Njena priključitev pa je za nas še prav posebnega pomena. S tem je sedaj tudi dejansko ves do slej še nevtralni Balkan v taboru novega reda. Pridružile so se nam vse države, o katerih je Anglija še zmerom mislila, da jih bo lahko s svojim vmešavanjem v njihove notranje zadeve pridobila za svoje spletke proti temu novemu redu v Evropi.

Še prav v teh zadnjih dneh sta se Anglija in Amerika, kakor se je čulo, poskušali vmešavati v notranje zadeve Jugoslavije, kar moramo označiti za docela nezdravljivo s spoštovanjem neodvisnosti evropske države.

Ko si Anglija, katere vodstvo je zakrivilo to vojno, prizadeva pridobiti druge narode za to, da bi krvaveli zanjo, je smatrala Nemčija vedno za svoj vrhovni smoter, da vojno omeji in da vojno dokonča s svojimi lastnimi silami s pomočjo zavezniške italijanske države. Zato ni nobene druge države prosila vojaške pomoči v borbi proti Angliji.

Danes so torej Nemčija, Italija, Japonska, Madžarska, Rumunija, Slovaška, Bolgarija in Jugoslavija združene v duhu nove vzajemnosti, pripravljene predvsem, da preprečijo vsak nov poskus razširjenja vojne. Smoter v trojni pogodbi združenih velesil in njim priključenih držav je, skrbeti za to, da bosta Evropa in Vzhodna Azija osvobodeni od vseh tujih vplivov izgradili svoje lastno narodnostno in kulturno življenje, zagotovili svoji mnarodom dolgo dobo miru, ki jih bo povedla v srečnejšo bodočnost.

Pseben blagoslov pa bo novi položaj pomenil za Balkan, ki je bil zmerom izpostavljen tujim vplivom. Nemčija sama to svečano izjavljam, nima na tem področju nikakih ozemeljskih, ne političnih interesov. Njen trenutni smoter je le, preprečiti, da bi se tuje sile polastile tega prostora in si na njem ustvarile možnost za nadaljevanje evropske vojne. Njen končni smoter je izključno ta, da pomaga pri ureditvi reda na tem za vso Evropo tako važnem prostoru ter da pripomore po modrih in pravičnih načelih do pomirjenja in do novega gospodarskega razvoja v blagor vseh.

Da bo tudi Jugoslavija zavzela v tem novem redu v bodoči Evropi mesto, ki ji pripada, je nujna posledica njenega današnjega priključka k trojni pogodbi. Zato čestitam jugoslovenskemu narodu in kraljevski jugoslovenski vladi v imenu vlad vseh tu zastopanih držav, zlasti pa v imenu nemškega naroda in njegovega voditelja še enkrat najprisrčneje.

Sprejem pri kancelarju Hitlerju

Po svečanem podpisu zapisnika o pristopu Jugoslavije k trojni pogodbi je priredil vodja Nemčije v dvorcu Belvederu sprejem, v katerem so bili predstavniki vseh vlad dr-

Pogajanja pri TPD prekinjena

Pretekli četrtek so se vršila pri TPD zopet pogajanja za zvišanje delavskih plač. Kako je do teh pogajanj prišlo, smo povedali že v zadnji številki. Pogajanja pa so bila prekinjena, ker družba pričakuje povišanje cen premoga, na podlagi katerega bi mogla po njenem izvajanju ugoditi vsem delavskim zahtevam. Dovoljenje za zvišanje cen bo družba dobila verjetno precej težko, ker je zadnja uredba ministra za prehrano prepovedala popolnoma vsako zvišanje cen. V ocenjevanje te uredbe se ob tej priliki ne moremo spuščati. Poudariti pa moramo, da je TPD delavstvu dolžna še precejšnje zneske iz časa, ko ta uredba še ni bila uveljavljena in je morala družba pri kalkulacijah računati z mezdami, ki bi jih morala nuditi delavstvu v smislu obstoječe kolektivne pogodbe. Tudi lansko leto je TPD odbijala zaporedno zahtevo delavstva po zboljšanju položaja z izgovori, da nima finančnih sredstev. Kljub temu pa smo doživeli žalostno dejstvo, da je družba v istem letu izplačala velike vsote na dividendah in še večje na superdividendah. Istotako je v tem

Socialna stran javnih del

Ze večkrat smo poudarili nujno potrebo, da se pri javnih delih zaposli čim več delavcev, da se s tem prepreči vsako večjo brezposelnost. Sicer se pri nas niso začela javna dela v onem obsegu, kot v drugih državah, a se je vendarle in se še na račun javnih proračunov veliko gradi. Ni pa pri javnih delih urejeno vprašanje delovnih pogojev. Pri vsakem javnem delu je prvo stremljenje, da se dobi čim cenejšo delovno moč in to v pogledu urne mezde in dolžine delovnega časa.

Nepravilno bi bilo, če bi zahtevali, da se javna dela izvršujejo negospodarsko in drago. Z javnim denarjem se ne sme razmetavati. S tem pa še ni rečeno, da se lahko pri javnih delih štedi prav na ta način, da se pritiska na višino mezde. Javna dela bi morala biti regulator za višino mezd navzgor, ne pa da se pri javnih delih kvari že uveljavljeno povprečje mezd. Pri javnih delih bi se morale izplačevati zgledne mezde, na katere bi vedno lahko pokazali javni zaščitniki socialnih pravic, kadar bi ostalim delodajalcem predočevali, kakšne mezde morajo izplačevati.

Kadar se oddajajo javna dela zasebnim podjetnikom, bi morali podjetniki v ponudbah vedno izkazati, kakšne mezde so vkalkulirali in javne oblasti bi morale nadzirati, če se v resnici vkalkulirane mezde izpla-

žav, ki so se pridružile pogodbi treh velesil. Vodja Nemčije je najprisrčneje pozdravil prisotne osebnosti, zlasti pa predsednika jugoslovenske vlade Dragišo Cvetkovića in zunanjega ministra dr. Cincar-Markovića in je ostal nekaj časa z njima v razgovoru. Razen jugoslovenskih državnikov so bili navzočni italijanski zunanji minister grof Ciano, japonski veleposlanik general Ošima, italijanski veleposlanik v Nemčiji Dino Alfieri, madžarski, slovaški, jugoslovenski, bolgarski in rumunski poslaniki in drugi povabljeni. Po končanem kosilu je odšel kancelar s svojimi gosti v sosedno dvorano, kjer so jim postregli s kavo. Vodja Nemčije se je še nekaj časa razgovarjal s svojimi gosti, nato pa se je poslovil.

Jamstveni izjavi

o spoštovanju naših mej

Ob tej priliki je naš ministrski predsednik Cvetković v imenu vlade vzel tudi na znanje nemško in italijansko noto, da Nemčijo in Italija za ves čas vojne ne bosta stavili Jugoslaviji zahtevo, naj bi dovolila prehod all prevoz čet čez jugoslovensko državno ozemlje. Nota vsebuje tudi jamstvo za nedotakljivost naših mej.

letu prispevala ogromne zneske v razne fonde, tako n. pr. v propagandni fond v Beogradu znesek, s katerim bi mogla družba ugoditi vsem zahtevam delavstva v preteklem letu. Kljub vsem tem visokim dividendam in superdividendam pa je družba v lanskem letu prikrajšala delavstvo za velike vsote. Tudi v letošnjem letu bo radi velike produkcije družba imela lepe dobičke, medtem ko živi vse delavstvo v velikem pomanjkanju. Mislimo, da bo družba že toliko odkrita, da nam bo te ugotovitve priznala in tudi v primeru, da zvišanja za premož ne doseže, s sredstvi, ki jih ima na razpolago in z dobički, ki tudi v letošnjem letu ne bodo najmanjši, ugodi vsem zahtevam delavstva, ki so v primeru z veliko produkcijo vendar tako malenkostne.

Pogajanja pri TPD se bodo nadaljevala čim bo prišel odlok o dovolitvi zvišanja cen. Prav gotovo pa tudi v primeru, da se zvišanje ne odobri. Takrat bo družba imela zopet priložnost, da pokaže razumevanje za potrebe delavstva.

čujejo. Tisto podjetje, ki bi imelo boljše mezde v svojih kalkulacijah in bi bilo tudi drugače konkurenčno, bi moralo imeti prednost pri oddaji del.

Dogaja se, da se v času, ko so bila že javna dela oddana, podraže živiljenjske potrebe in da je nujno potrebno, da tudi mezde zvišajo. Mezde se pa ne morejo zvišati, če se gradbena vsota ne zviša. Temu pa navadno činitelji, ki oddajajo javna dela ugovarjajo. To pa gotovo ni socialno in tudi ne v ljudskem interesu, radi katerega se javna dela izvršujejo. Če bi razpis del predvideval točno kalkulacijo mezd, in če bi bila volja, da se delavstvu v težkih časih pomaga, potem ne bi bilo nobenega zadržka, da gradbeni gospodar zviša gradbeno ceno in prizna povišanje mezde.

Prav pri javnih delih bi se moralo strogo paziti, da se vrše posli v socialnem duhu in v interesu zaposlenega delavstva.

Tovariš in prijatelj

ali si pridobil za „Novo Pravdo“ že usaj enega novega naročnika?

Politični pregled

Te dni sta odstopila minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Srdjan Budisavljević in minister za kmetijstvo dr. Branko Čubrilović. Na njuni mesti sta imenovana

dr. Časlav Nikitović za ministra za kmetijstvo in dr. Dragomir Ikonić za ministra za socialno politiko in narodno zdravje.

Odstopivša ministra sta bila postavljena na razpoložnje. Novi minister dr. Nikitović je glavni ravnatelj Privilegirane delniške družbe za sile, dr. Ikonić pa je publicist.

Iz Rima poročajo:

Ob četrti obletnici beograjske pogodbe o prijateljstvu med Italijo in Jugoslavijo

posveča italijansko časopisje uvodne članke Jugoslaviji. »Giornale d' Italia« piše, da so s podpisom te pogodbe končana nesoglasja in nasprotja med obema državama. Beograjska pogodba je tudi važen činitelj miru na evropskem jugovzhodu.

Glede stališča Turčije v današnjem velikem svetovnem spopadu vlada med Bolgari

prepričanje, da bo tudi Turčija sodelovala z Nemčijo kakor ostale balkanske države.

To trditev postavljajo Bolgari na neka poročila, po katerih se ni posrečilo angleškemu zunanjemu ministru Edenu na sestanku na Cipru prepričati turškega zunanjega ministra Saradžogla o vstopu Turčije v vojno na strani Anglije. Poleg tega so v Sofijo prispele vesti o nenapadalni pogodbi med Turčijo in Rusijo. Turčija je z Rusijo vzdrževala od Kemala dalje prijateljske odnose. Turčija dela na tem, da bi se ji posrečilo za vsako ceno ostati izven spopada in v glavnem ohraniti mir na Balkanu.

Iz Carigrada poročajo: Pomožne angleške vojne ladje

še zmeraj izkrcujejo v Solunu angleške čete in velike količine vsakovrstnih vojni potrebščin.

Prav tako se izkrcovanja nadaljujejo tudi na raznih drugih angleških oporiščih na grškem ozemlju. V Carigradu pravijo, da bo nemška vojska vsak trenutek vkorakala v Grčijo.

Ameriška poslanska zbornica je s 336 proti 55 glasovom

odobrila kredite sedmih milijard dolarjev za izvedbo zakona o posojanju vojni potrebščin demokratskim državam.

Kreditni so bili odobreni v nespremenjeni obliki, kakor jih je predsednik Roosevelt predložil. Zdaj je kredite odobril še senat z veliko večino.

Poveljstvo angleške vojske na Bližnjem vzhodu je javilo, da so 21. marca

angleške čete zavzele zelenico Džarabub v Cirenajki.

Službeno poročilo pravi: Dokler so bile v Cirenajki tako važne vojaške operacije, angleška vojska ni napadala zelenice Džarabuba, temveč so samo manjši angleški izvidniški oddelki nadzorovali to italijansko postojanko. V zadnjih dneh pa se je nudila prilika za razčiščenje položaja. Angleške in avstralske čete so bile izbrane, da izvedejo to nalogo. Po kratkih operacijah se je posadka v Džarabubu predala. Poveljnik posadke in okoli 800 vojakov je bilo ujetih. Džarabub leži okoli 250 km južno od Tobruka.

Carigradski list »Istanbul« trdi, da je zastopnik ruskega komisarja za zunanje zadeve Višinski izjavil turškemu poslaniku v Moskvi, da se

Turčiji ni treba bati ruskega napada, če bi se zapletla v vojno. Zadna vest javlja, da je nenapadalni dogovor že sklenjen.

Uradni turški list »Ulus« piše, da Angleži zato tako hite z operacijami v Vzhodni Afriki, ker bi radi tamkajšnje dobro izurjene in

preizkušene čete porabili na drugih bojiščih. Nemški poročevalski urad javlja, da je 23. t. m. prispel na

moskovsko postajo vlak z japonskim zunanjim ministrom dr. Josukom Macuoko

in njegovim spremstvom. Dr. Macuoka je sprejel na japonskem veleposlaništvu predstavnike nemškega tiska in jim rekel, da je šel na potovanje z velikim veseljem in pričakovanjem. Zlasti je zadovoljen, ker bo imel priložnost videti velikega vodjo Nemčije Adolfa Hitlerja, nemškega zunanjega ministra Ribbentropa in druge nemške osebnosti. Nekateri morda mislijo, je dejal, da imam kaj posebnega v načrtu, ko potujem v Nemčijo in Italijo. Toda jaz imam samo eno željo: sestati se z voditeljema Nemčije in Italije in ju spoznati.

Reuter uradno poroča, da so te dni prispele iz Zedinjenih držav v Anglijo prva orjaška štirimotorna bombna letala, ki bodo v Angliji dobila ime »Liberator« (Osvobodilec).

So to najboljši in največji bombniki, kar jih premorejo Zedinjene države. Letala so dolga po 22 m, razpetina kril pa znaša 37 m. Vsak izmed štirih motorjev ima po 1200 konjskih sil. Letala razvijejo največjo hitrost 520 km na uro, lete pa lahko brez pristanka 4800 km. Nosijo lahko po štiri tone bomb. Imajo po šest mož posadke in so zelo močno oborožena.

Prva letala tipa »Liberator« so bila že poslana pretekli mesec po zračni poti iz letalskih tvornic v San Diegu v Kaliforniji v Montreal v Kanadi. Od tam so nadaljevala pot čez morje v Anglijo.

Dopisi

BREŽICE (Smrtna kosa). Najstarejši mož v Brežicah je bil g. Anton Jevšenak, paznik v občinski klavnici. Rodil se je leta 1852. v Ločah blizu Konjic. Kot mlad fant se je šel učiti mesarske obrti. Pozneje je v Celju postal samostojen mesar in gostilničar. Bil je zmeraj neomajen nacionalist. V najhujših časih je šel ponosno v boj za boljšo bodočnost Slovencev, čeprav je tedaj nasprotnik vihtel bič nad našimi hrbti. Tak je bil tudi v Brežicah, kjer je pred 35 leti nastopil službo v občinski klavnici. Bil je marljiv in vesten do skrajnosti. Čeprav je zdaj štel že blizu 90 let, je še vedno pomagal v klavnici. Preteklo jesen mu je začel pešati vid. Zadnja dva tedna pa je tako oslabil, da je moral ostati v postelji in te dni je za zmeraj zaprl svoje trudne oči. Bodi mu lahka zemlja domača!

HRASTNIK (Smrtna kosa). V lepi starosti je umrla 73letna ga. Helena Pfeiferjeva, vdova po tvorniškem delavcu. Pokopali so jo na dojskem pokopališču. Bila je dobra žena. Prizadetim svojcem naše sožalje!

PETROVČE (Smrtna kosa). Po dolgotrajni boleznini je umrl upokojeni rudarski nadpaznik g. Anton Kokalj. Stel je 66 let. Rajnik je služil v raznih premogovnikih na Češkem in v Nemčiji in mnogo let tudi pri Trboveljski premogokopni družbi v Istri, a po prevratu v Hudi jami pri Laškem. Kot upokojen rudarski nadpaznik si je postavil lično hišico pri Petrovčah in je od tod nadzoroval posestvo in gozdove Trboveljske premogokopne družbe v Libojah. Udeležba pri pogrebu je pričala, da je bil rajnik povsod priljubljen. Bodi mu ohranjen lep spomin, njegovim svojcem pa naše iskreno sožalje!

Iz Moskve poročajo: Japonski zunanji minister Jozuke Macuoka je bil 24. t. m. opoldne gost nemškega poslanika Schulenburga. Po obedu se je odpeljal v Kremelj, kjer je imel sestanek s predsednikom sveta komisarjev za zunanje zadeve Molotovom. Zvečer je

Macuoka odpotoval iz Moskve naprej v Berlin.

Z njim je odpotoval v Berlin tudi svetnik japonskega veleposlaništva v Moskvi Mijakava. Dopoldne je Macouka službeno posetil tudi angleškega poslanika Crippsa in francoskega poslanika Labonnea.

Kakor javljajo japonske vesti, se je močna japonska vojska v nedeljo zvečer izkrcala na severni obali Hongaja, severno od zaliva Biosa. Kakor javlja poročilo vrhovnega poveljstva japonskih sil v južni Kitajski, so

japonske čete takoj po izkrcanju začele prodirati v še neznani smeri.

Neka druga skupina japonskih čet pa se je izkrcala v bližini Svatova. Japonske čete so nato po kratkem boju, s podporo letalstva, zasedle mesto Čaojang.

Angleška vlada je pri tvornicah doslej naročila 28 takih orjaških bombnikov. Najbrž pa bo na podlagi zakona o posojanju vojni potrebščin prejela Anglija še nekaj izmed 120 letal iste vrste, ki jih je za svojo rabo naročila ameriška vojska.

Anglija bo iz Zedinjenih držav prejela tudi več štirimotornih letal manjšega tipa. Ta letala so pred leti, ko so bila prvič zgrajena, dobila ime leteče trdnjave. Medtem pa so jih nekateri drugi štirimotorni angleški tipi že prekosili. Prav tako pa so boljše od teh letal novi ameriški »Liberatorji«, ki po pravici nosijo ime letečih trdnjav.

Po poročilih iz Londona so nove leteče trdnjave, ki so priletele iz Amerike, napravile prvi poskusni polet nad sovražnim ozemljem in bombardirale nemško podmorniško oporišče v Lorientu.

SUHA PRI ŠKOFJI LOKI (Smrtna kosa)

Te dni so položili na starološkem pokopališču k večnemu počitku 73letnega posestnika g. Blaža Rozmana s Suhe pri Škofji Loki. Pokojnik je bil vrl mož. Daleč naokoli je bil znan kot izvošček, saj se je pečal s to obrtjo izza svojih mladih let. Pokojnik je bil zmeraj narodno misleč mož. Možu bomo ohranili lep spomin. Hudo prizadetim svojcem izrekamo svoje sožalje!

VIKRČE (Smrtna kosa). Te dni je umrl g. Ivan Jeras, po domače Šuštarjev oče. Zadel ga je srčna kap. Ni mu bilo dano, da bi dočkal prenovitev svoje gostoljubne hišice poleg vikrškega studenca. Šuštarjev oče je bil zavoljo svoje dobrodušnosti splošno spoštovan. Marljivo se je udeleževal v gasilski četi v Sp. Pirničah, kjer je opravljal devet let posle blagajnika. Več let je bil tudi poverjenik Vodnikove družbe. Mnogo zanimivega je znal povedati o Ameriki, kjer je bil trikrat. Bodi mu lahka domača zemlja!

× **Ameriški načrt za varen prevoz po morju.** Ameriški pomorski strokovnjaki so izdelali nov načrt za varstvo pomorskih prevozov. Zdajšnji način plovbe v konvojih, to se pravi plovba večje skupine trgovinskih ladij v spremstvu vojni ladij, naj bi se opustil, namestu tega pa naj bi ameriški in angleški rušilci zastražili Atlantsko morje v dveh vrstah tako na gosto, da bi ne mogla nobena tuja podmornica blizu. Po hodniku med rušilci bi ladje lahko plule z vso hitrostjo. Odplule bi lahko takoj, čim bi bile naložene, da bi jim ne bilo treba čakati cele tedne, da se zbere zadosti velik konvoj, v katerem se morajo hitreje ladje ravnati po počasnejših. O tem načrtu obširno poročajo ameriški listi.

Oglašujte v »Domovini«!

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: V Novem mestu: voli I. po 11 do 12, II. po 8 do 9, telice I. po 11 do 12, II. po 9 do 10, III. po 8 do 9, krave II. po 7 do 8, III. po 7, teleta I. po 12, II. po 10 do 12; v Gornjem gradu: voli I. po 9, II. po 8, III. po 7, krave I. po 7, II. po 6, III. po 5, teleta I. po 10, II. po 9; v Laškem voli I. po 9.50 do 10.25, II. po 9 do 9.50, III. po 8.50 do 9, telice I. po 9 do 10, II. po 8.50 do 9, III. po 8.50, krave I. po 8.50, II. po 8, III. po 7.50, teleta I. po 12, II. po 10 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Novem mestu: špeharji po 17 do 18, pršutarji po 15 do 16; v Črnomlju: špeharji po 16, pršutarji po 13; v Gornjem gradu: pršutarji po 16, v Laškem: špeharji po 18, pršutarji po 16 din. Prasci za rejo so bili v Ptujju po 190 do 375, v Črnomlju pa po 350 do 400 din za rillec.

KRMA. V Novem mestu: seno 100 do 125, slama 60 do 80, v Črnomlju: seno 150 do 160, slama 75, v Gornjem gradu: lucerna 120, seno 110, slama 60, v Laškem: seno 80 do 90, slama 30 do 40 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo: v novomeškem okolišu: naravno mešano vino po 10 do 12, finejše sortirano po 14 do 18; v črnomeljskem okolišu: navadno mešano vino po 10 do 11; v gornjegrajskem okolišu: navadno mešano vino po 6, finejše sortirano po 7 do 8 din za liter.

ZABELA. V Novem mestu: slanina 28, svinjska mast 30 do 32, v Črnomlju: slanina 26 do 28, svinjska mast 30, v Gornjem gradu: slanina 24, svinjska mast 26, v Laškem: slanina 26, svinjska mast 28 din za kg.

KROMPIR. V Novem mestu 2, v Črnomlju 1.50 do 1.75, v Gornjem gradu 2, v Laškem 2 do 2.50 din za kg.

FIZOL. V Novem mestu 6 do 8, v Črnomlju 7 do 8, v Gornjem gradu 6, v Laškem 6 do 8 din za kg.

JAJCA. Cene v Sloveniji so še zelo različne in se gibljejo med 0.50 do 1.25 din za kos.

SIROVO MASLO. V Novem mestu 45 do 50, v Črnomlju 60, v Gornjem gradu 32, v Laškem 40 din za kg po kakovosti.

TRDA DRVA. V Novem mestu 125 do 135, v Črnomlju 120, v Gornjem gradu 115, v Laškem 125 din za kubični meter.

VOLNA. V Novem mestu: neoprana 45, oprana 60; v Laškem: oprana 90 do 100 din za kg.

MED. V Laškem 35, v Gornjem gradu 30 din za kg. Cene so mišljene za čisti med.

MOKA. V Novem mestu: krušna 5.25 do 5.50, turščična 4, ajdova 7 do 8, v Črnomlju: turščična 5 do 5.50, ajdova 8 do 9, v Gornjem gradu: pšenična do 9, turščična 4, ajdova 8, v Laškem: pšenična 5.50 do 10.50, turščična 4.50, ajdova 9 din za kg.

ZITO. V Novem mestu: ječmen 450 do 500, rž 550 do 600, oves 450, turščica 350; v Črnomlju: ječmen 380, rž 420, oves 400, turščica 350; v Gornjem gradu: pšenica 385, ječmen 350, rž 375, oves 300, turščica 325; v Laškem: oves 500 din za 100 kg.

MESO. V Novem mestu: goveje I. 18, II. 16, telečje 18 do 21, svinjsko 18 do 21; v Črnomlju: goveje 16, svinjsko 20, v Gornjem gradu: goveje I. po 16, II. po 14, III. po 10 do 12; v Laškem: goveje I. po 16 do 18, II. po 14 do 16, III. po 12 do 14, svinjsko po 22 din za kg.

Sejmi

30. marca: Gornji grad, Ruše, Guštanj;
31. marca: Sevnica, Vinica, Zdenska vas, Kostanjevica, Studenec pri Krškem, Dolsko, Križevci pri Ljutomeru, Rovte, Marenberg, Ložnica pri Velenju;

1. aprila: Videm pri Brežicah, Javorje, Zgoranja Kungota;

3. aprila: Sv. Lenart - Zabukovje, Zgornji Tuhinj, Zagorje;

4. aprila: Loški potok;

5. aprila: Stara cerkev, St. Jurij pri Grosupljem, Hotederšiča.

Drobne vesti

= Združenje hmeljarjev za Slovenijo je ustanovljeno. Zbor se je vršil v Celju in je bil zelo viharen, ker hmeljarji niso prej dobili pravil, da bi zavzeli svoje stališče. Prav tako so zahtevali, naj bo sedež združenja v Žalcu in ne v Celju. Pri glasovanju, ki je bilo spričo trušča površno izvedeno, so bila pravila sprejeta in bo sedež združenja v Celju. Predsednik združenja je g. Pongrac Turnšek s Polzele.

= Začasna prepoved izvoza modre galice in bakra. Svet za trgovino s tujino je začasno prepovedal izvoz modre galice, bakra in bakrene rude, ki se uporablja za izdelovanje modre galice. Izvoz bo v bodoče mogoč samo po odobrenju sveta za trgovino s tujino in

sicer na podlagi zamenjave za blago, ki ga nujno potrebujemo.

= Znižanje prijavljenih količin petroleja. Trgovinsko-industrijska zbornica v Ljubljani obvešča zanimance, da je znižanje prijavljenih količin petroleja posameznim tvrdkam izvedla sama uprava državnih monopolov, ki v nobenem primeru ne dovoljuje povišanja količine, ki jo je že enkrat določila. Uprava državnih monopolov priporoča uporabo trikloretilena, ki lahko uspešno nadomesti petrolej. Glede na to naj se ne pošiljajo na zbornico nikake prijave za povečanje prvotno določene količine petroleja.

= Razstava kmetijskih strojev iz Rusije na pomladnem velesojmu v Beogradu. Pomladni beograjski velesojm bo od 10. do 20. maja. Posebna skrb bo posvečena kmetijski razstavi in napovedano je mnogo razstavljalcev kmetijskih strojev. Prvič ob tej priliki bodo razstavljeni tudi kmetijski stroji iz Rusije.

= Ni še končne odločitve o zvišanju železniške blagovne tarife. Kakor smo že poročali, bodo železniško blagovno tarifo zvišali za 10 odstotkov. Posamezni člani tarifnega odbora so se na nedavni seji protivili ponovnemu zvišanju, toda naposled so pristali na zahtevo železniške uprave. Nekaj dni po sklepu zvišanja železniške blagovne tarife je izdal minister za prehrano uredbo o prepovedi vsake nadaljnje podražitve blaga. Zato kaže, da železniška tarifa še ne bo zvišana 1. aprila, kakor je bilo prvotno sklenjeno. Po nekaterih vesteh iz Beograda bo zvišanje znašalo le 5 odstotkov vendar pa še ni končne odločitve.

= Oddelek za združništvo dobi ministristvo za kmetijstvo v prihodnjih dneh, ko bo izdana nova uredba o organizaciji ministristva za kmetijstvo. Združništvo ima v jugoslovenskem gospodarskem življenju veliko vlogo, še večjo pa zdaj v teh časih stisk. Zato je postal združniški oddelek v tem ministristvu potreben.

= Kmetijski pridelki za industrijsko predelavo. Minister za trgovino in industrijo in minister za preskrbo in prehrano sta v sporazumu z ministrom za kmetijstvo in hrvatskim banom izdala pravilnik o oskrbi industrijskih in obrtniških podjetij s kmetijskimi sirovinami, ki jih potrebujejo za predelavo v industrijsko blago. Za izdelavo špirta ali v kako drugo industrijsko in obrtno svrhu se zdrava in za hrano uporabna turščica in zdrob ne smeta uporabljati brez posebnega dovoljenja ministristva za preskrbo in prehrano, odnosno hrvatskega bana.

Luchhold:

Smrt ob potu

Kriminalni roman

»Ničesar, prav ničesar,« se je branila Elizabeta.

Pes je lajal močneje. Od zunaj so se zaslišali glasovi. »Torej moj poklon, milostljiva gospodična. Eden do dva dneva še ostanem v Braunsbadu, potem pa moram v glavno mesto. Tjakaj tudi držijo glavne sledi.«

Komisar se je poklonil, vzdignil širokokrajni klobuk in šel. Zunaj je požvižgal psu.

Elizabeta je potegnila čez obraz tančico, nato pa je šla skozi glavna vrata počasi in ponosno, ne da bi bila le pogledala oba možka, ki sta mimo nje stopila v cerkvico.

»Zlomek, kako je ta ženska ošabna,« je rekel pekovski mojster Brauns iz Schwarzwassera, ki je obiskal svojega svaka Krauseja, trgovca s cigarami v Braunsbadu ob priliki poroke njegove najstarejše hčerke.

»Ta je sestra, veš! Nikar toliko ne kriči!« je šušljal drugi.

»Sestra barona Schmelinga?« Brauns ga je začudeno pogledal. »Kako je neprijazna!«

»Da, njen brat je bil drugačen, čisto domač je bil z nami. Kadar je kupoval pri meni cigare...«

»Se nekdo je moral biti tu,« ga je prekinil pekovski mojster. »Slišal sem, da je nekdo zažvižgal psu, a zdaj ni nikogar nikjer...«

Nekaj trenutkov zatem je baronica Schmelingova dospela do gozdne poti in do svojega konja.

Pognala se je na sedlo. Mora hitro domov, ker hoče vedeti, kaj je v pismih zapisano. Ali so to pisma morilke?

Ni se strinjala s komisarjevo domnevo, da je robec možki. Robec mora biti last neznanne ženske, ki ga je bila v velikem razburjenju stlačila v tisti kot ob sarkofagu. Ta ženska je pač povabila brata na ta tihi kraj in ta ženska ima na vesti bratovo življenje.

Elizabeta je izpodbodla konja z ostrogami. Žival je poskočila in se v divjem galopu pognala čez polje.

Elizabeta je prižgala v sobi sveče, vseh pet. Ne zaradi tega, da bi je bilo manj strah v tihih sobi sredi noči. Ni se bala duhov. Če bi se ji javil duh rajnega brata, bi se tega le veselila.

Sedela je na širokem stolu. Pred njo na mizi so bila pisma. Nočni veter je pihal skozi okno in se zalctaval v njene plave laske. Bilo je tako tiho v sobi, da je slišala bitje svojega srca.

Vrvco, s katero so bila pisma povezana, je že odvezala, a še zmerom je oklevala, da bi odprla prvo pismo. Ni bila bratova želja, da bi tudi drugi doznali za njegovo skrivnost.

Zdajci se je odločila. Mora biti. Vročično je njen pogled poiskal ime podpisnice. Na vseh pismih, prav za prav listih, pa sta bili podpisani le dve črki druga čez drugo, tako da ju ni mogla razločevati. Ali je ena

izmed črk L kakor na robcu, najdenem v kapelici?

Pogledala je podpis čisto od blizu. Da, ena črka pač bo L, prav gotovo bo L. Druga pa bo R ali pa V. Toliko je ugotovila, da je bila ena izmed črk L. Zdaj je bila prepričana, da je prav ta oseba tista, ki je pustila v kapelici za sarkofagom svoj robec.

Rokopis ženske je ležal pred njo. Dolgo časa je Elizabeta gledala le pisavo, ne da bi bila brala. Visoke, strme črke so bile pred njo in v njih je bilo nekaj, kar je kazalo na to, da se je neznanica prizadevala nekaj doseči. Sicer pa je velo iz pisave nekaj odkritosrčnega. Gotovo je bila izobrazena ženska, ki je pisala ta pisma. Morda se je Ulrik seznanil na vseučilišču s kakšno študentko?

Kaj pa, če ta ženska ni bila morilka? Morda jo samo po krivici sumi Elizabeta je pogledala pisma najprej po datumih in ugotovila, da so bila časovno urejena. Razen zadnega so vsa izvirala iz Ulrikove študentovske dobe. Zadno pismo pa je iz časa, ko je Ulrik že kot dedič očetovega posestva bival doma.

Vzela je prvi list in začela brati: »Ali ste tako sramežljivi? Saj pridete samo v mojo delavnico, ne v moje stanovanje. Ne vem, kje bi sicer mogla midva nemoteno izvršiti poskus. Ali veste vi za tak prostor? Körner bo šel potem spet mimo vašega stola. Dajte mu odgovor. Prosim.«

Pod pisavo sta bili obe črki. Elizabeta si je iz tega pisma takoj napravila sliko. Videla je v mislih veliko dvorano, v njej dolgo mizo, ob kateri je vrsta

= Pred gospodarskimi pogajanjimi z Madžarsko. Napovedujejo, da se bodo kmalu začela gospodarska pogajanja med našim in madžarskim trgovinskim zastopstvom.

= Pred novim sestankom stalnega jugoslovensko-nemškega gospodarskega odbora. Po vesteh iz Berlina bo aprila ponovno zasedanje stalnega jugoslovensko-nemškega gospodarskega odbora. Ta odbor se sestane vsakih šest mesecev zaradi ureditve trgovinskega prometa med obema državama.

= Prevod je postal poslovna centrala za izvoz slovenskega hmelja. Minister za trgovino in industrijo je predpisal uredbo o razglasitvi banovinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani za poslovno centralo za izvoz slovenskega hmelja. Prevod bo v tem pogledu deloval po navodilih in pod nadzorstvom ravnateljstva za trgovino s tujino v Beogradu.

Novice

* **Dr. Maček je bil namestnik odsotnih ministrov.** Ker sta predsednik ministrskega sveta in zastopnik notranjega ministra Dragiša Cvetković in zunanji minister dr. Aleksander Cincar-Marković odpotovala v Nemčijo je knez namestnik Pavle za časa njune odsotnosti v tujini imenoval na predlog ministrskega sveta podpredsednika dr. Vladka Mačka za njunega zastopnika.

* **Povratek ruskega poslanika v Beograd.** Kakor poročajo beograjski listi, se je po daljšem bivanju v Moskvi v Beograd poslanik Sovjetske zveze Plotnikov in spet prevzel svoje posle.

* **Protijetični teden.** Kakor vsako leto, bo Protijetična zveza v Ljubljani tudi letos priredila protijetični teden, in sicer v času od 11. do 17. maja. Geslo letošnjega tedna bo kakor lani: »Vsakemu jetičnemu bolniško posteljo«.

* **Uradni kratki za dinarje in pare.** Po predpisu ministrstva za finance z dne 21. januarja l. 1941. je še vedno v veljavi uredba iz l. 1921., s katero sta odredeni za dinarje in par kot obvezni uradni kratki: Din in p. Prva kratica se piše zmeraj z veliko črko, druga z malo in obe brez krajšalne pike. Raba drugih zadevnih kratkic ni dopustna.

* **Dr. Branko Erlich je umrl.** Na Golniku je umrl Zagrebčan g. dr. Branko Ehrlich mož

ge. Tanje Ehrlichove, starejše hčere blagopojnega dr. Gregorja Žerjava. Dr. Branko Ehrlich je že dolgo bolehal. Zadnja leta se je zdravil po večini na Golniku. Kljub skrbni negi je zmagala smrt. Žalujočim naše iskreno sožalje!

* **Uredba o invalidih iz mirne dobe.** Ministrski svet je predpisal uredbo o vojaških invalidih iz mirne dobe. Uredba se nanaša na vojaštvo, vojaške uradnike, državne službenice v vojaški službi, oficirje, godbenike, mornarje, gojence vojaških šol, graničarje in obveznike iz rezerve, ki so postali invalidi v mirni dobi pri izvrševanju vojaške službe. V prvo skupino (100 odstotkov nesposobnosti) spadajo vojaški invalidi, ki so navežani na tujo pomoč. Prejemali bodo 8000 din letne podpore. V drugo skupino s 100 odstotki invalidnosti spadajo invalidi, ki niso navežani na tujo pomoč. Ti bodo prejemali 7.200 din invalidnine na leto. Invalid z 90 odstotno invalidnostjo bo prejemal po 6480 din invalidnine, z 80 odstotno invalidnostjo 5.760 din, s 70 odstotno invalidnostjo 5.040 din, s 60 odstotno invalidnostjo 4.320 din, s 50 odstotno invalidnostjo 3.600 din, s 40 odstotno invalidnostjo 2.160 in s 30 odstotno invalidnostjo 1.440 din na leto.

* **Vlak z italijanskimi ranjenci se je peljal skozi Ljubljano.** Pred nekaj dnevi se je skozi Ljubljano peljal vlak italijanskega Rdečega križa, ki je prevažal iz Italije hudo poškodovane grške ranjence, pohabljeni ljudi, ki se ne bodo mogli nikoli več boriti. Nekaj dni nato je isti vlak peljal skozi Ljubljano v štiriindvajsetih vagonih 289 italijanskih ranjencev, ki so prav tako zelo poškodovani in ne bodo več prišli na bojišče. Grčija in Italija sta namreč na našem ozemlju izmenjali vse take ranjence, ki niso več sposobni za vojake.

* **Obvezna prodaja presežkov pšenice, rži, soržice, ječmena, turščice in vseh vrst krušnega žita,** je bila uveljavljena 18. t. m. Nadalje je 19. t. m. izšla naredba ministra za preskrbo in prehrano, po kateri morejo pridržati za potrebe ljudske prehrane: kmetje in delavci 60 kg pšenice ali 50 kg pšenične moke, odnosno v krajih, ki se hranijo z ječmenom, isto količino ječmena ali 140 kg turščice ali 110 kg turščične moke za vsakega člana gospodinjstva. Za člana gospodinjstva se smatra vsaka oseba, ki se hrani v gospodinjstvu. Dalje lahko pridržijo 10 kg pšenice ali 8 kilogramov pšenične moke ali 20 kg turščice ali 16 kg turščične moke na oral orne zemlje

lastne posesti za prehrano kmetijskih delavcev. Za živino in za vse ostale potrebe pridržijo: turščice v zrnju 50 kg na oral, zasejan s turščico v l. 1940, 500 kg za svinjo, ki jo pletajo; 500 kg za molzno kravo, 150 kg za govedo, ki dela in 200 kg za konja. Ostali lastniki pridržijo: za ljudsko hrano: 50 kg pšenice ali 40 kg pšenične moke ali 100 kg turščice ali 80 kg turščične moke na osebo v gospodinjstvu. Za živino veljajo ista določila kakor zgoraj.

* **Smrt pred oltarjem.** Na Jožefovo je v Kotoribi v Medmurju pri pridigi med večernicami nenadno postalo slabo župniku Stjepanu Lichtenbergerju iz Dolnjega Vidovca. Zgrudil se je pred oltarjem na tla in bil takoj mrtev. Ugotovili so, da ga je zadela srčna kap. Štel je 50 let.

* **Osem jugoslovenskih parnikov je bilo doslej potopljenih.** Po večini je te ladje doletela nesreča v bližini Gibraltarja ali pa v bližini Anglije. Po svojem običaju so te ladje vozile tovore ne samo v našo državo, temveč tudi za vsakogar, ki jih je naročil. Tako so prevažale blago tudi tujim državam. Več večjih naših tovornih ladij je še na morju. Sicer se te ladje izogibljuje plovbe na nevarnih pasovih, toda podmornice se pojavljajo tudi v takšnih morjih, kjer jih nihče ne pričakuje.

* **Smrt starega gostilničarja.** Na sv. Jožefa dan je umrl v visoki starosti 85 let g. Ivan Nadišar, gostilničar in posestnik v Zvirčah pri Kovorju. Pokojnik je bil najstarejši član tržiškega gostilničarskega združenja in priljubljen mož. Pogreba se je udeležilo poleg sorodnikov tudi veliko število stanovskih tovarišev iz Tržiča in okolice in mnogo prijateljev. Vseskozi naprednemu možu lep spomin, žalujočim svojcem pa naše iskreno sožalje.

* **V kuhinji se je obesil.** Trboveljski rudar Albin Grum se je te dni vrnil z ženo iz vesele družbe domov. Doma sta se zakonca baje sporekla. Žena je šla iz stanovanja, Grum pa se je zaklenil v kuhinjo in se obesil. Ko se je žena vrnila in odprla kuhinjo, se ji je nudil strašen prizor. Njen mož je že brez življenjskih znakov visel ob zidu. Rodbina je s smrtjo roditelja hudo prizadeta. Bržkone si je Grum vzel življenje v trenutni duševni zmedenosti. Užaloščeni rodbini iskreno sožalje!

* **Smrt ponesrečenega kolesarja.** Nedavno zjutraj so našli v Straheči dolini hudo poškodovanega moškega. Po zdravniški pomoči je ponesrečenec izpovedal, da se piše Franc

študentov delala resnične poskuse. Med študenti je bilo tudi nekaj studentk. Zraven tiste, ki je to pisala, je sedel njen tovariš Körner, po katerem je poslala Ulriku ta list. S tem pisanjem je neznana studentka njeni pogovor z Ulrikom. Izražanje v pikončala neki, morda med odmorom preki-smu ni bilo všeč Elizabeti. Predstavljala si je dekle, sedeče s prekrižanimi nogami in drzno kadeče cigareto. To je bilo za Elizabeto nekaj preveč fantovskega neženskega. Naslednji list je bil pisan prav tako kakor prvi. Isti papir, isto črnilo. Gotovo je bil prav tako napisan v vseučiliški dvorani med kemičnimi poskusi. Pisanje se je glasilo:

»Neokretno misleči podeželski plemič! Sicer pa se moje tako zvano dobro ime še ne bo razbilo zaradi nekaj čenč klepetulj. Torej prosim ob šestih uri. Veselim se žc.«

Spet sta bili podpisani obe črki. To je torej odgovor na neke Ulrikove pomisleke, je sklepala Elizabeta.

Nasledno pismo je imelo datum petega novembra. Poslano je bilo po pošti:

»Ljubi podeželski plemič! Hkratu s tem pismom prejmete na moje prizadevanje povabilo od mojega strica. O tem, da bi odklonili povabilo, ni govora. Ali pride-te pome? Bom prav elegantna dama. Po-zdrav.«

Spet obe črki.

Ali je Ulrik šel tja, kamor ga je povabila, da ji je ustregel? Hitro je prišla naslednji list. Bil je spet takšen kakor prva dva. »Ah, kako ste malenkostni! Ne, hudi ne smete biti name. Sicer pa me Hardt prav

nič ne zanima. Kaj res mislite, da se dam premotiti od nekaj plehkkih, sladkih besed? Lahko vam rečem, da so mi zaše pesti ljubše kakor Hardtove roke, ki so kakor ročice porcelanaste punčke. Ali hočete, da vam še več povem?«

Dekle je z morda nezavestno pretkanostjo korak za korakom napredovalo, je pomislila Elizabeta, ki si je prav lahko predstavljala, da je odrezavost razpihala iskro v Ulrikovem srcu in plamen. Bilo je nekaj vabljivega, nemirnega, čutnega pri tem, kar gotovo mika mnoge moške.

Sledeči listek je bil samo kratek dogovor: »Prosim ob osmih pri meni.«

Ob osmih? Elizabetina roka je hlastno segla po nadaljnjem pisemcu. Da čisto prav si je predstavljala razvoj njunega razmerja. V poznih večernih urah sta si prišla bliže. Pisemce, ki ga je zdaj brala, je bilo spet poslano po pošti. Imelo je datum 30. novembra.

»Ah, to je bilo prijetno presenečenje od tebe. V novembru si mi poslal vrtnice, pa še tisto vrsto vrtnic, ki jo imam najrajši. Rada bi te kmalu videla!«

Elizabeta ni mnogo premišljala. List za listom je jemala z mize in brala.

Po nekaj nepomembnih listkih z dogovori za sestanke je sledilo s pismom, ki je bilo poslano tik pred božičem. To pismo je Elizabeti pojasnilo, zakaj Ulrika ob božiču ni bilo doma. Glasilo se je pismo:

»Ne, tokrat ti morajo tvoji svojci oprostiti, da te ne bo domov. Morajol Jaz sem sama, tvoji svojci pa niso. Tako zelo kakor jaz te nihče ne potrebuje ob božiču. Ali naj bo mres prav ob božiču

sama? Nekoč sem te vprašala, kaj bi ti mogel storiti zame, pa si mi rekel, da vse. Takrat sem verjela, da imam v tebi svojega najboljšega tovariša. Veš, zelo ti zamerim, če mi prav za božič odpoveš... Pridem k tebi, kaj ne? Pri tebi v sobi je prijetnejše. Božičnega drevesca nočem videti vnaprej. Čisto skrivaj ga okraši in si misli, da sem majhen otrok, ki čaka v temni sobi pred vrati, dokler ga ti ne pokličeš in mu pokažeš ves slaj. Kaj se prav nič ne veseliš svetega večera?«

Elizabeta je globoko vzdihnila. Kako je to dekle znalo omamljati Ulrika! Moral je nečiji povezanosti obeh. Nič ni v njih sanjarje ubogati. Toda niti enkrat ni v vseh teh pismih zapisana beseda o ljubezni, o tesnenja o bodočnosti. Kako je mogel Ulrik, ki je bil tako resen in globok, prenašati vse na posamezne trenutke se nanašajoče dekletove muhavosti. Muhavost tega dekleta je bila tudi kriva, da sin ni mogel še zadnič stisniti roko očetu pred smrtjo.

Trda poteza se je zarisala Elizabeti okoli ust.

Vzela je predzadno pismo v roke. Imelo je datum 30. decembra. Bilo je torej tudi s pošto poslano v Zehlen.

»Ne vem, kako dolgo boš še zadržan. Ker se morda še dolgo ne bova videla, ti pošiljam prav prisrčen pozdrav. Zelo hudo mi je zavoljo smrti tvojega očeta. Neprestano te vidim v solzah. Prav rada bi ti pomagala, če bi ti mogla!« Sledilo je zadno pismo, v naglici napisano. »Dragil! Pisal si mi, da sem zahtevala nekaj nemogočega od tebe. Toda mora bi-

Umnik in da je po poklicu občinski sluga iz Predoselj. Mož se je vračal ponoči s kolesom domov, pa mu je na nasutem klancu spodrsnilo in je padel po bregu tako nesrečno, da je obležal nezavesten. Šele zjutraj so ga našli. Zdravnik dr. Pance je ugotovil hude poškodbe po glavi, vendar je Umnik naslednjega dne opravil svojo službo. Toda nesrečni padec je imel hujše posledice. Še istega dne je mož umrl. Pri padcu se je bil namreč poškodoval na istem mestu glave, kjer je bil ranjen v svetovni vojni.

*** Prijava cen blaga, ki je pod nadzorstvom cen.** Referat za nadzorovanje cen pri banski upravi ponovno opozarja producente, predelovalce in tudi one, ki izdelujejo blago na račun prodajalcev, uvoznike in veletrgovce, da so v smislu predpisa ministra za oskrbo in prehrano dolžni prijaviti referatu za nadzorovanje cen cene blaga, ki je prišlo po seznanju nadzorovanih predmetov prvič pod nadzorovanje cen. Prijave se morajo takoj predložiti na obrazcih, ki jih je založila Zveza trgovskih združenj v Ljubljani. Proti onim, ki bi prijavo opustili, se bo postopalo po zakonu.

*** Strogo prepovedan prevoz žita brez posebnega dovoljenja Prizada.** Privilegirana izvozna družba (Prizad) opozarja podjetja in trgovce, da je strogo prepovedan prevoz kakor tudi odpreda žita na podlagi uredbe o obvezni prodaji presežkov pšenice, rži, storčice, ječmena, turščice in turščične moke. Za prestopke so določene stroge kazni do 30 dni zapora in do 50.000 din globe.

*** Smrtna nesreča gostilničarja.** Gostilno »Pri levškem mostu« v Medlogu pri Celju, kjer sta bila l. 1939. umorjena in oropana gostilničar Ocvirk in njegova žena, sta imela v zadnjem času v najemu 59letni bivši rudar Jože Oblak iz Griž pri Zalcu in njegova žena Rozalija. Te dni se je peljal Oblak s kolesom po opravkih v mesto. Ko se je zvečer vračal domov, je nedaleč od doma padel s kolesa v veliko jamo z visoko vodo in utonil.

*** Pri požiganju dračja se je opekla do smrti.** Ko so otroci nedavno popoldne na Bregu pri Polzeli požigali travo in dračje, je plamen zajel 7letno delavčevno hčerko Marijo Ocvirkovo z Brega. Deklici se je vnela obleka. Ogenj so sicer kmalu pogasili, kljub temu pa je dobila deklica hude opekline po vsem telesu. Prepeljali so jo v celjsko bolnišnico, kjer je izdihnila.

*** Zaradi opeklina je umrl.** Iz ljubljanskih Most so prepeljali v ljubljansko bolnišnico 7letnega železničarjevega sina Petra Zavir-

ška in njegovega štiri leta starega bratca Antona. Oba dečka sta se podila doma po kuhinji. Pri tem je eden izmed njiju prevrnil s štedilnika lonc vrelega mleka. Vrelo mleko je poparilo oba dečka po glavi, prsih in rokah. V bolnici se je posrečilo rešiti življenje samo starejšemu Petru, medtem ko je Anton za opeklinami umrl.

*** Beg iz življenja.** V Ločah se je ustrelil v srce 24letni Anton Brečko. Vzroki samomora niso znani.

*** Dekle iz obupa v smrt.** V Velikem Obrežu blizu Dobove ob Sotli ima vdova Smrekarjeva lepo posestvo. Ljudje pripovedujejo, da so v času, ko je bil oče živ, vladale v tej družini še znosne razmere, ki pa so se po njegovi smrti spremenile v pekel. Bajse so šle že lepe vsote denarja za pravdne stroške na sodišču in za odvetnike. Poleg tega so se domači med seboj vedno grdo gledali. Zavoljo takih razmer je obupala. Nedavno se je v svoji sobici oblekla v črno, čez boke pripela bel pas, olepšala pričesko in tiho odšla na parno. Na parni je preko dveh visokih lesenih stebrov položila lestev, okrog vratu zavezala trak in se na lestvi obesila. Zapustila je pismo, v katerem prosi, naj ji dejanje oprostite, ker živa ne more prenašati mučnih družinskih razmer, ki so ji strle mlado življenje.

*** Nevarni ciganski tatovi.** Po dolenskih krajih se potepa nevarna ciganska trojica, ki krade na debelo in vlamlja v hiše. Orožniki že več mesecev zama zasedujejo cigane Jožeta Hudoroviča, nazvanega Korčeta. Matijo Brajdiča s ciganskim nazivom Bariško in Martina Brajdiča, ki ga cigani kličejo za Stipeta. Nedavno so prišli iz Velike Brusnice in ponoči vlomili v kaščo posestnika Franca Mihaliča. Odnesli so 14 rjuh iz domačega platna, celo gnjat, nekaj drugega živeža in pa loščen škaf. Še isto noč so odšli na Ratež nad Brusnico, kjer so vlomili pri posestniku Francu Trantetu in mu ukradli 20 kg masti, 10 rjuh in par čevljev. Na Ratežu so že proti jutru vdrli v kaščo posestnika Jakoba Nodana in mu odnesli večjo zalogo živeža in šivano odejo.

*** Dva mlada razbojnika prijeta.** Zagrebška policija je aretirala 20letnega Ervina Tavčarja iz Poljčan in 21letnega Alojzija Podbevška iz Jagnjenice pri Krškem. Fanta sta se v Zagrebu seznanila pred letom dni. Navdušila sta se za kriminalne filme. Ker nista našla primerne zaposlitve, sta začela kovati načrte za različna razbojništva. Tavčar si je kupil samokres. Podbevšek pa dolg

bosanski nož. Prvič sta napadla v noči od 25. na 26. januarja monterja Josipa Vojto in mu pobrala za 2.300 din plena. Potem je prišel na vrsto čevljarski pomočnik Gjuro Bastalič, ki sta mu kar na cesti slekla suknjo, vredno 1000 din. Enako sta vzela suknjo davčnemu izvrševalcu Ivanu Zalokarju. Naposled sta nedavno oplenila nekega Antona Trkmiča. Tudi njemu sta slekla suknjo, v kateri je bilo zlato nalivno pero in 197 din gotovine.

*** Nevaren potepuh se klati po deželi.** Po Savinjski dolini se je klatil zadnje dni neznan potepuh po imenu Jožef. Nedavno proti večeru se je oglasil pri posestniku Ocvirku Alojziju v Kalobju ter ga okradel za 3000 din gotovine in nekaj obleke. Neznanelec ima na vesti še druge tatvine. Ugotovljeno je, da neznanelec prodaja ukradeno blago po deželi. Zato svarimo ljudi pred nakupom. Neznanelec šteje 35 do 40 let, je velike, močne postave in ima črne nazaj počesane lase.

*** Tat v župnišču na Teharjih.** V župnišču na Teharjih pri Celju se je te dni oglasil neki možki ki je prodajal prašek proti moljem. Ko se je župnik za nekaj trenutkov odstranil, je neznanelec iz miznice v pisarni ukradel 2600 din. Pobegnil je proti Celju. Kakor poročajo s Teharjih, se je orožnikom posrečilo izslediti tatu. Pri njem so našli še ves denar. Je to 42letni Karel M., doma iz ljubljanske okolice.

*** Vlomilci so nagrabili za 900.000 dinarjev plena.** Sarajevska policija je obvestila ljubljansko policijsko upravo in vsa druga varnostna oblastva v državi, da je bilo vlomljeno v grad Pavčević pri Sarajevu. Zločinci so v gradu temeljito opravili svoje delo. Nagrabili so namreč za 900.000 din najrazličnejšega plena. Upati je, da bodo drzni vlomilci kmalu pod ključem.

*** Preužitkar zažgal in se šel obesit.** V Orešju pri Sevnici ob Savi je te dni zgorelo gospodarsko poslopje posestnika Rudolfa Ocvirka. Zgradbo je zažgal Franc Guček, oče Ocvirkove žene Terezije, ki je imel izgovorjen preužitek pri zetu. Zjutraj se je Guček začel s hčerko nekaj prepirati zaradi preužitka, potem pa je začel s sekiro razbijati po hiši. Nato je odšel h gospodarskemu poslopiju, zažgal suho seno in se postavil na kraju požara, da je odganjal Terezijo, ki je hotela rešiti, kar se je še rešiti dalo. Gučku pa tega še ni bilo dovolj. Zažgati je hotel še hišo, pa se mu ni posrečilo. Nato je pobegnil z Orešja. S seboj je vzel sekiro in vrvi, kar da slutiti, da se je odločil za samomor.

ti takol Moral Preberi moje zadno pismo še enkrat. Ne bom ga zdaj ponovila. Spoznaj vendar že, da drugače ne gre. Uvažuj mojo prošnjo. Šele potem, ko boš v svoji notranjosti tako daleč, na svidenje!

Kakor vsa njena pisma, je bilo tudi to podpisano le z dvema črkama.

Elizabeta je drgetala, ko ga je čitala. Čudno pismo je bilo to! Nekaj, kar se je zdelo Ulriku nemogoče, je dekle terjalo od njega. Ulrik je okleval ustreči njeni prošnji. V pismu je zapisala neznanka, da bo svidenje možno šele, ko bo Ulrik v svoji notranjosti tako daleč. Kako daleč? Kaj je bilo z njim in z njo? V kaj ga je silila?

Iz vseh teh pisem ni mogla razbrati, kaj je neznanka terjala od njega. Pismo, ki bi ji moglo to pojasniti, je manjkalo. Ali ga je Ulrik sežgal? Ali bi moglo to pismo morda tudi pojasniti vzrok umora?

Elizabeta je vstala in začela natančneje pregledovati papirje na pisalni mizi in v predalih. Našla ni ničesar. Tudi knjižno omaro je premetala brez uspeha.

Zdajci ji je padlo na um, da je brat to sobo malo rabil in da se pozimi v peči te sobe ni kurilo. Če je dotično pismo sežgal, morajo biti ostanki še v peči.

Elizabeta je stopila k stari zeleni peči in pogledala v njo. Res, v njej so bili kosi sežganega papirja, vmes pa napol sežgani deli pisma. Skrbno je te dele izvlekla na svetlo. Ko jih je pregledovala, se je še videla na njih pisava z visokimi strmimi črkami. Bila je ista pisava kakor v pislih. Na teh kosih pa je mogla prebrati le besede brez sveze. Na eni strani je mogla razvozlati te-

le besede: »mi bo težko«, »tebe ne izgubiti«, »upala in mislila«, »nihče razen tebe«, »Nerešljivo povezana«.

Na drugi strani ni bilo dosti več. Razbrati se je dalo še tole: »tvoja ljubezen velika«, »ti si močan«, »kar terjam od tebe«, »moraš biti temu kos«. To je bilo torej pisanje, na katero se je nanašalo zadno pismo Ulriku. Elizabeta je skušala iz ostankov dognati njegovo približno vsebino. Neznanki je bilo nekaj težko. Kaj pač Morda Ulrika izgubiti? In grozila mu je z neko skrivnostjo, ki jo je razen nje le on poznal in ki je oba nerešljivo vezala? Sklicevala se je na njegovo veliko ljubezen, na njegovo močatost, ko je rekla, da je močan. Prav nujno je zahtevala nekaj od njega. Kaj je bilo to? Da bi ji ostal zvest? Ne, to ni moglo biti. To gotovo ni bilo nič tako velikega, tako dozdnevno nemogočega.

Ne, to dekle je moralo terjati od njega neko težko, drzno dejanje, za kakršno je sposobna le slepa strast. Ulrik pa se je proti temu boril. Bilo mu je kljub ljubezni nemogoče, storiti nekaj tako strašnega zločinskega. Bil je prepošten za tisto, kar je terjala od njega. Toda neznanka ni popustila: prosila ga je, silila vanj dalje in ga vabila. Ulrik pa se je s silo ni mogel odkrižati, ker ga je tista skrivnost vezala nanjo.

Tako se je potem zgodilo, je sodila Elizabeta, da je dekle iz ljubosumnosti ali jeze ali strahu pred razkrinkanjem njenih temnih načrtov prišlo za orožje in usmrtilo Ulrika. Prav gotovo je bilo tako. Zato ga je mladenka povabila k stari kapeli. Od nje je torej moralo biti tisto usodno pismo iz

omnusbada, ki ga je takrat med Ulrikovo pošto videla Inga.

Elizabeta je vzdignila glavo in čez pisalno mizo zastrmela v okno. Zunaj je jutrnji veter stresal drevje. Zvezde so še bile obledele. Na vzhodu se je že porajala prva svetloba. Elizabeta je pogasnila že skoro dogorele sveče. Pisma je spet zložila in zvezala. Pri tem se ji je znova porodil dvom. Nekak prepričanje vendar moral biti med obema pred umorom. Gofovo ga je prej skušala pregovoriti in je streljala šele potem, ko se ni bil dal omajati.

Toda Ulrik je bil umorjen tik vhoda, kar kaže na to, da med njima niti ni bilo pogovora. Kaj ga je res povabila tja v kapelo s trdnim sklepom, da ga umori?

Kako trdo, nežensko naravo mora imeti ta ženska! Kako je neki mogel Ulrik ljubiti to bitje!

Če bi mogla gledati tej ženski v oči? V nekaj trenutkih bi čutila, ali je to dekle sposobno izvršiti umor. Elizabeti se je zadelo, da to studentko ne bo preveč težavno najti.

Premišljala je. Zdajci ji je padlo na um, da bi vprašala bivšega Ulrikovo gospodinjo v Berlinu, katero dekle je obiskovala Ulrika. Morda ta gospodinja ve za njeno ime?

Da, to bi bila najhitrejša pot do smotra. Že danes se bo odpeljala v Berlin in bo jutri že obiskala Ulrikovo gospodinjo.

Na popoldanske ordinacijske ure je imel berlinski zdravnik doktor Märtenz zmerom mnogo bolnikov. Ura je kazala že pol petih in čakalnica je bila še zmerom polna ljudi. (Dalje)

Položaj na bojiščih

Na italijanskogrškem bojišču v Albaniji ni bilo ta teden posebnih dogodkov. Na zapadu so tudi malo ponehala nemška bombardiranja angleških mest, zato pa so nemška letala bolj napadala angleško brodogradnjo. Angleški bombniki pa so zadnje dni napadli Berlin, Kiel, Hannover in razne kraje ob obali. Nemci so se začeli močneje udeleževati na morju tudi s podmornicami.

Kakor javljajo poročila, se nemške čete v Bolgariji približujejo grški meji, a tudi

Angleži izkrcavajo svoje vojaštvo v Grčiji. Kakor je soditi, bo Grčija v primeri nemškega napada izpraznila Tracijo (del ozemlja med Bolgarijo in morjem) ter skušala držati le kratko črto nekje v bližini naše meje do morja (glej zemljevid).

Zadnje vesti iz Afrike poročajo, da angleška vojska napreduje zlasti v Abesiniji. Puščice na zemljevidu približno kažejo, v katerih smereh operirajo Angleži. Najbolj so napredovali skozi Italijansko Somalijo v

Abesinijo, kjer so zavzeli že Džidžigo in se bližajo Hararju. Doseči hočejo edino abesinsko železniško progo, ki drži iz francoskega Džibutija v Adis Abebo. Kakor smo že poročali, so angleške čete spet zavzele lani od Italijanov zasedeno Berbero v Angleški Somaliji. Vse kaže na to, da skušajo od Berbere napredujoče angleške čete doseči stik z angleškimi četami, napredujočimi proti Hararju. Nadalje so Angleži zavzeli Negeli in korakajo proti severu. V angleških rokah je Asosa in abesinski uporniki so pri Debr Markosu. Njihova smer je glavno mesto Adis Abeba. Pri Kerenu v Eritreji so posebno ljuti boji. Italijanska posadka v Kerenu odločno odbija angleške napade (glej zemljevid).

* **Ohridsko jezero ima izredno mnogo postrvi.** Ohridsko jezero, ki leži na južni meji naše države je veliko in globoko. Vsa okolica živi od ribolova, saj je v njem izredno mnogo postrvi in drugih rib. Da pa ne bi vneti ribiči polagoma zatrli ribje zalege, je bil pred leti ustanovljen poseben zavod, ki umetno goji mlade postrvi in jih spušča potem v jezero. V nekaj letih je bilo spuščeno v jezero okrog 20 milijonov mladih postrvi.

* **»Prva pomoč ponesrečenim živalim«** je naslov knjige, ki mora biti v vsaki kmečki hiši. V tej knjigi imate natanko popisano, kako se pomaga ponesrečenim živalim. Knjiga stane s poštnino vred samo 26 din in se naroča v knjigarni Tiskovne zadruga v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3.

* **Sprejem mladeničev v inženjersko podoficirsko šolo v Šabcu,** konjeniško v Zemun, artilerijsko v Čupriji in avtomobilsko podoficirsko šolo v Beogradu in starosti od 18 do 21. let. Rok za prijavo je kratek. Vsa zadevna pojasnila dobite ustno ali pisмено v Koncesionirani pisarni Pera Franca, kapetana v p. Ljubljana, Maistrova 14. Za pismen odgovor priložite znamke ali kolek za 10 din.

* **Nad 800 strani obsegajo knjige,** ki jih dobe čitatelji »Domovine« s poštnino vred za 48 din. Knjig je šest in so nastopne: Kaš Igo Dalmatinske povesti; Stare Josip: Lisjakova hči; Čehov Anton: Sosedje; dr. Dolenc Hinko: Izbrani spisi; Milčinski Fran: Drobiž Feigel Damir: Tik za fronto. Vse navedene knjige so zelo kratkočasne in vam njih nakup najtopleje priporočamo. Naročajo se v knjigarni Tiskovne zadruga v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3.

MIRKO BRODNIK:

K NOVIM ZARJAM

8

ROMAN IZ SEDANJH DNI

Listi so opisovali napad v zadnji noči. Tudi v drugih mestih so sovražna letala sejala smrt. Prihajale so spet vesti o pomladni ofenzivi, ki se bliža. O napadu na Fôret-Long so pisali, da ni povzročil dosti škode in da je bil lažje vrste.

»Tolažijo nas«, je dejal Hodnik. »A kaj to pomaga? Saj ljudje sami vse vidijo in če opazijo, da listi zamolče škodo, mislijo, da je bilo drugje še huje, kakor pa je bilo v resnici. Komu naj človek še zaupa?«

»Ne bodi tako črnogled!« ga je oštevala žena. »Svet se še nikoli ni podrli in se tudi ne bo. Ali se še spominjaš, kako so pravili, da je bilo tu med svetovno vojno? Pa že takrat, ko sva midva prišla sem, ni bilo nikjer sledov o tem.«

Konec pogovora je bil tak, da bi se bila nazadnje Hodnik in njegova žena skoraj sprla. Samo iz obzirnosti do Zlate sta naposled umolknila.

IV.

Dnevi so tekli med delom in življenje z njimi. Nočni napadi so postajali pogostejši, toda ljudje so se nanje tudi bolj navadili in dosti previdnejši so postali, tako da je bilo žrtev čedalje manj. Uresničil se je stari francoski pregovor, da se človek še pekla navadi, če se dolgo cvre v njem.

Listov ljudje skoraj niso marali več brati. Niso vedeli, kaj naj verjamejo in kaj ne. Nekako otopeli so. Tovarno so že za silo spet popravili. Nekaj strojev so prenesli drugam — kolikor je bilo še uporabnih — obrat so malo skrčili in delo je šlo dalje svojo pot. Delavcem so zvišali plače, kolikor so zahtevali, in to je večini vrnilo voljo do dela tudi v nevarnosti. Nekateri, ki so bili bolj plašni, so spravili svoje družine na varno, nekaj jih je odpotovalo bolj proti jugu, ker je bilo tam lažje delo, toda zaradi njihovega odhoda ni bilo treba nikomur več delati kakor prej, ker se je približno prav za toliko skrčil obrat.

Toda vse je čutilo, da se nevihta bliža, da se že zbirajo temni oblaki nad njihovimi glavami. Samo čakali so trenutka, ko se bo sprostil vihar.

Janez in Zlata tega nista tako občutila. Preveč skrbi in dela sta imela sama s seboj. Zlata je še marsikaj nakupila, kar je potrebovala za poroko, ki se je bližala, Janez pa je tež dan delal v tovarni. Če je bil prost, je bil skoraj zmeraj samo pri njej. Kar od tujil se je nekdanjim svojim prijateljem.

Hodnik je pisal izseljenskem duhovniku, naj mu sporoči kdaj pride, in obvestil ga je kakšen dogodek ga čaka pri njegovem prvem obisku. Poroka, — redkost med izseljenci v zadnjih letih.

Nekega dne je potem le prišlo pismo iz Pariza. Izseljeniški duhovnik je sporočil, da pride čez tri dni. Ko je zvečer prišel Janez iz tovarne, mu je Hodnik sporočil veselo novice.

Janez in Zlata sta imela vse listine v redu, tako da jima s te strani ni bilo treba pričakovati težav. Po francoskih zakonih sta se morala najprej poročiti civilno v županiji, potem šele cerkveno. To je bilo hitro urejeno in zdaj sta čakala le še prihoda domačega duhovnika.

Res je prišel, kakor je bil sporočil. V Hodnikovi hiši je nastalo vrvenje, zlasti v kuhinji. To je bilo dela in pripravljajna. Stara Hodnikova je hotela pokazati vse svoje kuharske sposobnosti in na pomoč ji je prišla še kuharica iz bližnje gostilne, ker sama vsega dela ni mogla opraviti.

Janez je vzel nekaj dni dopusta. Domenik so se, da bo poroka zvečer v majhni kapelici blizu tovarne, da se je bodo lahko udeležili tudi številni Slovenci iz tovarne. Janez so imeli vsi radi, ker je bil dober tovariš, in razen tega jim je pomenila njegova poroka spomin na dom. Mnogi so hoteli ob njej misliti na trenutek, ko si bodo lahko tudi sami ustvarili svojo družino, — saj je bila to želja večine izmed njih.

Ko je prišla določena ura, sta se Janez in Zlata odpeljala v kapelico. Duhovnik se je vozil z njima, v naslednjem vozu pa Tone, ki je bil Janezu za pričo, in Hodnikova ki so jo izbrali za Zlatino družico.

Kapelica, ki je bila majhna, je bila skoraj nabito polna in še so prihajali vanjo novi ljudje. Skoraj sami Slovenci so bili in nekaj starih francoskih mamic, ki so po ko-

Popotnikova torba

Vinski hrami gorijo

Polje ob Sotli, marca.

V zadnjem tednu je dvakrat gorelo v tukajšnji okolici. V nedeljo 16. t. m. ob 5. zjutraj je pogorel vinski hram vdove Žnidarčeve. Mož ji je umrl lansko leto in ji pustil na skrbi devet otrok, med temi osem nedoletnih. Posestva nima toliko, da bi vedno nahranila vseh osem lačnih ust. Ogenj je bil podtaknjen. Požigalec mora biti bolesten človek, kajti dvomimo, da more biti sovražstvo tako veliko, da se ne bi požigalcu smilili otroci. Upamo, da bomo s skupno pomočjo vseh vaščanov hudo prizadeti vdovi pomagali postaviti nov hram.

Na praznik sv. Jožefa pa je zgorel v zgodnih večernih urah hram posestnika Bračuna. Gašenje hramov je zelo težavno, ker čepijo hrami vedno na vrhu hribov daleč od vode in so pri nas po večini kriti s slamo. Ljudje so prestrašeni, kajti bojijo se, da ni po sredi kako načrtno požiganje kakor pred leti.

Rezatev je končana. Tudi letošno leto je trta precej pozebla.

Lepo je pri nas, samo poleti smo vedno v strahu pred točo. Potrebno bi bilo, da bi se vsak vinogradnik proti njej zavaroval. Mnogo strahu in bede bi bilo s tem prihranjeno. Naša vina so podobna bizeljskim, niso pa tako znana. Vinogradniki so že zdavnaj spoznali, da imajo samo kakovostno dobra sortirana vina ceno, zato se pri nas vina pridno sortirajo. Kupce pa vabimo v jeseni na veselo svidenje v naših vinskih krajih, seveda če bo kaj pridelka.

Iz Prekmurja

Smrt občinskega tajnika v Murski Soboti. V 64. letu starosti je preminil v Murski Soboti orožniški narednik-vođnik v pokoju in občinski tajnik g. Franc Gregorič. Bodi rajnkemu blag spomin. Žalujemo naše sožalje!

Sestdesetleten požigalec. V Šaloveh v Prekmurju so nedavno zvečer stali ob neki hiši

tih molile, da bi šel vihar, ki se pripravljala preko njih. Nekatere izmed njih so imele sinove na fronti, druge vnuke, vse pa so drhte v strahu, da se katerim izmed njih ne bi kaj primerilo. Začudeno so gledale, kakor bi se jim zdelo neverjetno, da more biti v kapelici v teh hudih časih tako vesel obred, kakor je poroka.

Zlata so žarela lica, ko je stala z Janezom pred oltarjem. Časih se je zaljubljeno ozrla v svojega ženina in mu skrivaj stisnila roko. On je bil resen, komaj da je na njen stisk odgovoril.

Ko sta rekla vsak svoj »da« in dobila blagoslov, so se spet vsi gostje odpeljali iz cerkve. Bila je že osma ura zvečer. Ulice so bile skoraj prazne in kolesa kočij so ropotala po tlaku, da je daleč odmevalo.

Od daleč se je čulo pridušeno grmenje, toda to nikogar ni preveč plašilo. Vsi so bili že vajeni tega godrnjanja topov, ki je prihajalo od daleč in ki se je slišalo le takrat, kadar je pihal vzhodni veter. Od tistega dne, ko je Zlata prišla, ni bilo nobenega letalskega napada več. In ljudje so se že uspavali v upanju, da ga tudi tako kmalu ne bo.

V Hodnikovem stanovanju je spet oživele. Vse v kuhinji je bilo pripravljeno, tako da je domača gospodinja kar lahko ostala pri svojih gostih in samo naročala v kuhinjo, kaj naj pride na mizo.

Vsi so bili dobre volje, zlasti Janez in Zlata. Saj je danes prišel dan, ki sta ga tako dolgo in tako željno pričakovala!

Tonetov prijatelj, ki sta ga povabila na gostijo, je prinesel s seboj harmoniko, tako da so imeli tudi godbo in priložnost za ples v sosedni sobi. Kadar je godec počival, so pa odprli radio.

fantje in se pogovarjali. Pri tem so videli, kako je šel s ceste proti neki kopici slame 60 let stari sosed. Očitno je bil precej vinjen. Ko je prišel do kopice, jo je zažgal. Požigalec je zatem šel hitro naprej, fantje pa za njim. Ogenj so hitro pogasili. Mož je svoje dejanje storil iz jeze do soseda.

Kmetijski nasveti

Pridelujmo čim več zelenjave. To bodi geslo vsake gospodinje, ki ima vsaj košček zemlje. Vzdihovalje, da manjka tega ali onega živeža, nič ne pomaga. Lani je bila slabša letina in vojna v Evropi doprinaša svoje, da z živežem ne moremo razpolagati kakor druga leta. Če imas vrtiček, ga obdelaj temeljito. Katera gospodinja ima premalo znanja o obdelovanju vrta, naj se pouči pri tistih, ki že to dobro znajo. Na koščku zemlje lahko pridelava vso potrebno solato, sočivje in drugo zelenjavo. Kako je treba z vrtom ravnati, smo že pisali v »Domovini«, vendar pa je potrebno, kakor smo rekli, da se neizkušena gospodinja pouči pri izkušeni. Zdaj je čas, da začnemo pripravljati vrtove.

Travnike je treba pomladi prebrnati. Če hočeš, da bo trava na travniku dobro rasla, moraš zravnati krtine, uničiti mravljišča, posekati nepotrebno grmičevje in prebrnati travnik s travniško brano. S tem zemljo prezračiš in delno uničiš mah in plevel. Za veliko večino naših travnikov je travniška brana zelo koristno orodje, zlasti za vse tiste, ki so na vlažnih in hladnejših zemljah. Suhih travnikov na peščenih tleh pa ne branaj, ker se preveč izsušijo.

Ženski vestnik

Poraba krompirja v kuhinji

Brez krompirja si dandanes ne moremo misliti nobene kuhinje. Mnogi ljudje mislijo, da je kuhanje krompirja najpreprostejša reč, a gospodinje vedo, da je treba s krompirjem prav ravnati, če hočejo, da je okusno pripravljeno. Naj podamo nekaj nasvetov kuharicam, ki so manj spretno.

Duhovnik, ki je sedel zraven Janeza, je pripovedoval, kako je v Parizu. Ljudje so tam nekam nestrpni in v skrbeh, češ da se pripravljala veliki napad, drugače pa poteka življenje kakor prej. Tudi iz Pariza so se mnogi Slovenci preselili na jug in si mislijo tam poiskati službe.

Malo pred deseto je svetoval, naj na radijskem aparatu odpro Pariz in poslušajo zadna poročila. Da bi mu ustregel, je Hodnik takoj stopil k aparatu in poiskal zaželeno postajo.

Pariz je oddajal veselo godbo, toda ne dolgo. Potem so prišla poročila. Izprva nekaj manj pomembnih novic, potem pa obvestilo, da so sovražniki vdrli v Belgijo in na Holandsko, in da so tam že hudi boji, ki pa doslej še niso prinesli odločitve. Tudi na Luksemburško vdirajo sovražne čete.

Na Luksemburško? Do luksemburške meje je bilo iz Fôret-Longa komaj kakšnih trideset kilometrov.

»Čez utrdbe ne bodo mogli,« je tolažil duhovnik. »Tam si bodo polomili zobe. Na severu je pa bolj nevarno, ker ni tako utrjeno. Le zakaj so Francozi počivali, ko so imeli zdaj pol leta časa, da bi bili popravili, kar so zamudili?«

Janez se je zresnil. Zakaj je morala prav nocoj priti ta novica? Pokvarila mu je vse veselje, ki ga je še pravkar čutil. Zlata se je stisnila k njemu in ga vprašujoče gledala.

»Če bi nerodno kazalo, bova kar prihodnji teden odpotovala,« jo je potolažil. »Doma se nama vsaj bomb ne bo treba bati.«

»Da, najbolje bo, če pojdeva domov,« je pritrdila mlada žena.

Ker je bila ura že pozna, so se začeli gost-

Ko oprani krompir tanko olupiš, ga pusti do rabe v mrzli vodi, da ne počrni. Prav tako devamo čez noč v vodo krompir, ki je bil zmrazil.

Boljše je, če krompir parimo, ne kuhamo, kajti s kuhanjem pridejo redilne snovi v vodo, ki jo odlijemo. Če ga že kuhamo, storimo to z malo količino vode in še ta naj med kuhanjem povre. Preostalo krompirjevo vodo lahko porabimo za zalivanje drugih jedi, kakor juhe ali prikuh. Krompir dajajmo zmeraj v vročo vodo kuhat in ga takoj osolimo. Krompir najbolje izkoristimo, če ga damo kuhat celega in ga šele potem olupimo.

Krompir ni preveč redilen, a v zvezi z drugimi jedili čisto zadošča našim potrebam po hrani. Priljubljena je krompirjeva kaša (pire), kakršno naj uživajo majhni otroci in bolniki. Prestan krompir je težko prebavljiv. Prav tako ni lahko prebavljiv mrzel krompir v solati. Škodljiv je zeleni krompir, ker je strupen.

Priljubljene so navadno jedi iz krompirjevega testa in so tudi redilnejše, ker redilnost povečavajo dodatki raznih drugih živil. Imamo preprosto in boljše testo. Prve napravimo le iz krompirja in moke, drugo pa iz krompirja, moke in drugih dodatkov (jajc, sirovega masla, smetane, svinjine). Za krompirjevo testo mora biti krompir pravkar kuhan. Še toplega moramo pretlačiti in takoj napraviti testo. Krompirjevo testo porabljam na deželi zlasti za štrudlje. Naposled mnoge gospodinje dodajajo krompir testu za kruh. Pravijo, da takšen kruh ostane dalje časa svež.

Za kuhinjo

Dober kruh iz enotne in turščične moke. Za hleb kruha, težak štiri kilograme, vzemite že zvečer pred peko dva kilograma turščične moke in jo v posebnem loncu poparite s poldrugim litrom vrele vode. Prav tako isti večer v drugem loncu nastavite kvas na enotni moki. Kvasa mora biti dvakrat toliko kakor pri belem kruhu. Drugo jutro enotni moki primešajte zelo zdrobljene soli in jo dobre zmešajte v loncu s prekvašeno enotno moko, a vode ni treba primešati. Šele zdaj dodajte poparjeno turščično testo in pazite, da zgnetete štruco brez dodavanja vode ali pa vode prilite le malo. Testo mora dobro vzhajati in kruh se mora dobro speči. Tako dobite prav okusen in visok kruh s tanko skorjo, ki se ne drobi.

je drug za drugim poslavljati. Kmalu so ostali za mizo le še domači in Tone. Naposled je tudi Tone vstal.

»Jutri moram biti ob sedmih v tovarni,« je rekel. »Zvečer se bomo pa že še kaj videli.«

Janez je precej pil, toda vina ni prav nič čutil. Hotel si je v njem poiskati bolj vesellega razpoloženja, toda čim bolj je skušal prazniti kozarce, tem bolj trezen je bil.

Prišla je ura, ko je vsem nekako zastal pogovor in ga tudi nihče ni prav izkušal obnoviti. Hodnikovka je časih od strani pogledala Janeza in z očmi pokazala proti vratom, kjer je bila zdaj že skupna spalnica Janeza in Zlate. Poredno se je nasmehnila, ko je Janez prikimal.

»No, kar spat pojdimo!« je nato rekla. »In kaj lepega naj se vama sanja. Saj pravijo, da se sanje v poročni noči vse uresničuje.«

V.

Ko se je drugo jutro Janez zbudil, je bila Zlata že v kuhinji. Poklical jo je in kmalu se je pokazala na pragu z zajtrkom na pladnju.

»Danes malo polenari,« mu je rekla. »Poslej boš pa moral prav tako zgodaj vstajati kakor zmerom.«

»Kaj, tako misliš ti vzeti vajeti v roke?« je rekel in se je nasmejaj.

Pretegnil se je in jo potem vprašal:

»No, Zlata, kaj se ti je sanjalo?«

»Meni se ni utegnulo. In tebi?«

»Prav za prav še sam ne vem. Kar pozabil sem vse. Toda prijetne sanje niso bile. Vojna, vojna ...«

»Preveč misliš na to,« je odvrnila, »pa ti take misli prihajajo še v sanjah.«

Ko je vstal, sta šla po mestu, roko v ro-

Majaronov krompir. Skuhaj kakih šest neolupljenih krompirjev in kuhane olupi. Potem jih razreži na listke ali rezance. Medtem naredi bledorumenno prežganje, katerega si pridejala pol žlice drobno zrezane čebule. Prilij v prežganje primerno količino kisa in juhe ali vode, razmešaj, da je gladko, nato pa prideni krompir in drobno zrezan lavorjev list, košček limonove lupine, tri jedrca česna in šopek majarona ali žlico majaronovih plev. Naposled dodaj še malo stolčenege popra lahko še malo kisa in soli, kolikor je pač treba. Ko prevre, je jed gotova.

Maslene rože. Kadar imaš goste in hočeš dati na mizo narezek, ga okraši z maslenimi rožami. Pripravi kos trdega sirovega masla. pomoči kovinasto žlico v vročo vodo ter z njo zajemi sirovega masla. Držati pa moraš žlico navpično, da ima maslo, ki ga dvigneš, podoben cvetnega lista. Tako zajemi še tri druge liste ter jih postavi v krogu, da so obrnjeni drug proti drugemu. Drugo vrsto listov naredi prav tako, pa jih postavi spet v krogu za listi v prvi vrsti. Gotova vrtnica naj ima kakih 12 do 16 listov.

Bržole s čebulo in peteršiljem. Potolči bržole vsako posebej, zreži prav na drobno čebule in zelenega peteršilja. Osoljene bržole s tem potresi in v moki povallaj. Potem razgrej primerno količino masti, položi vanjo bržole drugo poleg druge in jih naglo zarumeni. Potem prav malo polij z juho in dodaj na tri bržole žlico kisle smetane. Naglo jih daj na mizo in jih polij z omako.

Praktični nasveti

Proti utrujenosti, ki se človeka loteva ob koncu zime, se najuspešneje boriš, če uživaš dovolj nekuhane hrane, to je razne solate, čebulo, česen, korenje, redkev, limonov sok, pomaranče in jabolka, če jih še kaj imaš. V vsej tej hrani je kolikor toliko vitamina C, ki ga potrebujemo, da nas tista neprijetna pozimska utrujenost mineva. Pa sirova mora biti ta hrana, ker se s kuhanjem uniči preveč vitamina C. Zraven tega pa idi tudi na sonce, ker z izžarevanjem sonca na kožo nastane vitamin D, katerega ima človek po dolgi zimi tudi premalo. Opozoriti pa moramo, da se človek zdaj ne sme pečti na soncu. Če si zdaj, ko si ves omehkužen, predolgo na soncu, boš še bolj utrujen. S soncem je kakor z zdravilom. Zdravilo se jemlje po kapljicah, ne po kozarcih.

Kako pokuriš premogov prah. V shrambi za premog se ti počasi nabere obilo premo-

govoga prahu, ki ga je škoda zavreči. Toda nikar ga ne pokuri suhega. Spravi ga na prostor, kjer ni prsti. Morda ga denes tudi v primerno veliko posodo, nato ga ovlaži in z lopato premešaj, odnosno premešaj tako, da se da oblikovati. Iz te mokre snovi oblikuješ kroglice. Te vse bolje gorijo kakor suhi premogov prah.

Kako spoznaš kakovost tkanine. Od tkanine, o kateri ne veš, kakšne kakovosti je, odtrgaj košček, in ga prižgi. Prava svila hitro zgori in pepel je svetlorjav. Umetna svila gori bolj počasi in pepel je temne barve, ki se ne da razpršiti. Čista volna gori počasi in smrdi po sežganih laseh, bombaž pa gori hitro s svetlim plamenom in nima skoraj nič vonja.

Klobaso, celo ali načeto, imej zmerom obešeno na hladnem na vrvi. Načeti del pokrij s tanko rezino slanine, ki jo pritrdi nanj z zobotrebem. Narezek gnjati in raznih klobas po možnosti porabi takoj. Ako vendarle kaj ostane, zloži rezine drugo na drugo, da ne pride zrak do njih in jih zavij v pergamentni papir, ki ga prej ovlaži z vodo in obriši. Suh pergamentni papir se namreč ne da dobro zganiti.

Zanimivosti

× Roosevelt častni meščan Aten. Atenski občinski svet je izvolil ameriškega predsednika Roosevelta za častnega meščana Aten in mu hkratu podelil zlato kolajno mesta Aten. Ena izmed glavnih ulic v mestu bo preimenovala v Rooseveltovo. O priliki te počastitve je poslal atenski župan predsedniku Rooseveltu pozdravno brzojavko, v kateri pravi, da so sklepi atenskega občinskega sveta nov dokaz ljubezni in prijateljstva grškega naroda do ameriškega naroda in njegovih velikih voditeljev.

× 22letnica ustanovitve fašistične stranke v Italiji. V vseh italijanskih mestih in središčih so 24. t. m. na zelo slovesen način proslavili 22letnico ustanovitve fašistične stranke. V mnogih mestih so se nemški vojniki udeležili zborovanj in manifestacij.

× Ameriška letala na Kitajskem. V Čungking je prispelo, kakor poroča Reuter, prvih 40 ameriških vojaških letal, ki so jih Zedinjene države prodale Kitajski. V kratkem bo poslano na Kitajsko še 60 ameriških vojaških

letal. Zedinjene države nameravajo prodati Kitajcem tudi štiri svoje letelce trdnjave.

× Finski vojskovodja Mannerheim je bolan. Maršal finske vojske general Mannerheim je pred nekaj dnevi obolél in mora ležati v postelji. Vojskovodja šteje zdaj 73 let.

× Ruski poslanik v Berlinu je obiskal nemško zunanje ministrstvo. Ruski poslanik v Berlinu Dekanozov je prvič po uradnem nastopu svoje službe te dni obiskal nemško zunanje ministrstvo. O namenu njegovega obiska ni bilo mogoče izvedeti ničesar natančnega. Nekateri ga spravljajo v zvezo z bližajočim se prihodom japonskega zunanjega ministra v Berlin, na nemških odločujočih mestih pa pri tej priliki pripominjajo, da so med Nemčijo in Rusijo pogajanja o raznejeitvi med obema državama, ki pa nimajo nikakega političnega značaja.

× Visoko angleško odlikovanje grškega vrhovnega poveljnika. Angleški kralj Jurij VI je podelil viteški naslov grškemu vrhovnemu poveljniku generalu Papagosu. General je za to priliko izdal dnevno zapoved, v kateri pravi, da je angleški kralj s tem hotel odlikovati grško vojsko in njeno junaštvo, ki ima malo primerov na svetu.

× Živež za Anglijo, Francijo in Spanijo so začeli zbirati v Zedinjenih državah, je povedal ameriški predsednik Roosevelt pred dnevi v razgovoru z novinarji.

× Zakaj Anglija ne omili blokade proti Franciji. »Neue Zürcher Zeitung« piše: Anglija bi omilila blokado proti Franciji ter dovolila prevažati iz Amerike živež, če bi ta živež dobilo samo francosko prebivalstvo, če bi razdeljevanje živil iz nezasedene Francije v zasedeno bilo pod stalnim nadzorstvom ameriškega Rdečega križa in če bi Francija dala zanesljiva poročila, da ne bosta ladij z živežem zasegli Nemčija in Italija.

× Zločinski napad na prvi vlak v Ameriki. Blizu Pittsburga v Ameriki je te dni prvi vlak med vožnjo skočil s tira v trenutku, ko je vozil čez most na reki Ohiu. Štirje vagoni so se odtrgali in padli v vodo, ostali pa so obviseli na tračnicah. Reševalci so storiли vse, kar je bilo v njihovih močeh, da se učinek nesreče omili. Takoj je bila uvedena preiskava, ki je dognala, da je nekdo nalašč pokvaril tračnice. Domnevajo torej, da je vzrok nesreče, ki je terjala pet mrtvih, zločin. Dvajset potnikov so rešili iz reke in so jih zaradi občutnih poškodb odpeljali v bolnišnico, drugih dvajset, ki so dobili samo praske, so obvezali in poslali v domačo oskrbo.

ki. Zavila sta v gostilno, kamor je Janez prej pogosto zahajal. Sprejeli so ga s čestitkami.

»Ali je kaj novega?« je vprašal Janez gostilničarja.

»Novega? Toliko vesti prihaja, da jim človek niti slediti ne more. In tako se med seboj pobijajo, da ne veš, kateri bi verjel in kateri ne. Menda so Luksemburško zasedli, v Belgiji so še boji. Nič dobrega se ne obeta. Danes je šlo ne vem koliko vlakov vojakov skozi naše mesto.

»Kaj pravi?« je vprašala Zlata, ki tujega jezika ni razumela.

»Da sam ne ve, kaj je res in kaj ni. Da pa je menda resno. Ali se mar bojiš?«

»Ne bojim se, saj si ti pri meni, toda prav vesela tudi ne morem biti.«

»Potolaži se.«

»Saj se bom. Do kdaj so ti dali dopust?«

»Še jutri in pojutrišnjem ga imam. Potem bom moral iti spet na delo.«

»Veš, Janez, če se kaj primeri — pripraviti morava vse, da hitro odideva. Saj nimava toliko, da bi nama delalo preveč težav in napote.«

»Mislim sem že na to. Tudi precej denarja sem že poslal domov. Tam je varnejši. V banki bo čakal, ko se vrneva domov.«

»Dobro si storil... V teh časih...«

Umolknila je in se zagledala skozi okno. Na cesti so se zbirali ljudje in se vneto pogovarjali.

»Spet mora biti nekaj novega,« je rekel Janez. »Le o čem razpravljajo? Če ni spet kaj hudega. Razburjeni so videti...«

Gostilničar je odšel na cesto. Čez nekaj minut se je vrnil v sobo, kjer sta sedela samo Janez in Zlata.

»Pravijo, da gre v Belgiji nekaj narobe. Radio je poročal, ne vem odkod.«

»V Belgiji? Saj se Belgiji branijo.«

»To že, pa so menda Nemci ponekod prebili njih obrambno črto in se ne morejo več držati.«

»Se bodo pa kje v notranjosti. Ali veste, kako je bilo pred petindvajsetimi leti?«

»Vem. Res je. Končalo se je dobro. Toda preden je prišel konec? Ali se bomo branili.«

Popoldne sta Janez in Zlata res pospravila svojo prtljago. Samo najnujnejše sta pustila zunaj.

»Nič naju ne veže na ta kraj,« je dejala Zlata. »Čim bo nevarno, odideva.«

Nekoliko sta se po teh pripravah pomirila. Tudi novih razburljivih novic ni bilo. Čakala sta dogodkov.

Zvečer so imeli spet letalski alarm. Zatekla sta se v najbližje zaklonišče, toda bombnikov nad mesto ni bilo. Spustili pa so ljudi domov šele v poznih nočnih urah.

Tudi drugače se je začelo v mestu opažati, da je vojna. Vojaštva je bilo čedalje več in vse je hitelo proti meji, živeža pa zmerom manj, ker ni bilo dovolj vagonov zanj. Vendar pa se je dalo še živeti.

Duhovnik, ki je odpotoval druga dan po poroki, je obljubil, da bo iz Pariza takoj sporočil, ali bi mogel dobiti Janez delo kje drugje v Franciji, daleč od meje. Janez in Zlata sta sedaj le še čakala njegovega pisma.

Ko je Janezu potekel dopust, je šel spet v tovarno na delo, a zdaj mu ni šlo več tako od rok kakor prej. Nekaj njegovih tovarišev je v zadnjih dneh odpotovalo in tudi on bi bil

najbolj srečen, če bi bil lahko v trenutku najmanj tisoč kilometrov od tega kraja, kamor ga ni prav nič več vezalo.

Iz Belgije so prihajala poročila. Govorili so o izdaji, o nespretnosti poveljnikov. Da se pa vojaki krepko bore za vsako ped zemlje, so pravila poročila, in da hočejo vztrajati do konca.

Do konca? Kako daleč je še konec? In kaj pride, če bo Belgija padla?

»Naši angleški zavezniki, pa tudi mi podpiramo belgijski narod,« je napovedovalo francosko uradno poročilo, ki je skušalo miriti razburjeno prebivalstvo.

Neizvestnost je postajala čedalje hujša in tudi na prebivalstvu se je to videlo. Širile so se vse mogoče novice, ki se jim je na prvi mah vidile, da so iz trte izvite, pa so jim le mnogi slepo verjeli.

Pisma iz Pariza le ni hotelo biti. Ali mar tam ne presojajo položaja tako črno? Ali so ljudje samo ob meji razburjeni.

Verjetno je to. Listi pišejo o letalskih napadih na Pariz, ki pa prebivalstva niso nič zmedli. Vse je disciplinirano, vse se pokorj zapovedim. Hrane je dovolj. In tako dalje.

Janez je zložil časnik in ga zagnal v kot.

Drugi dan je bila nedelja. Tisti, ki so hoteli, so tudi na gospodov dan lahko delali in so dobili še posebno doklado, toda Janezu do tega ni bilo, kar je prišla Zlata v Fôret-Long še ni zapustila mesta. Zato je Janez sklenil, da pojmeta kam v okolico.

»Toda, da boš vedela! Vso pot ne smeš izgovoriti niti besedice o vojni. Dovolj je že imava. Mislim si morava, da sva doma... Saj si tudi ti potrebna razvedrila.«

(Dalje)

× 1400 vagonov zlata v trdnjavi. Amerika ima svoj zlati zaklad shranjen v sloveči trdnjavi Knoxu, katero so zelo utrdili, da bi bila varna pred zloglasnimi ameriški gangsterji (razbojniki). Odkar pa je v Evropi zadivjala vojna, je zlata v tisti trdnjavi čedalje več. Kakor poroča Nemški poročevalski urad iz Washingtona, so zadne dni spet odpeljali veliko količino zlatih palic v trdnjavo Knox. Prevoz so seveda najstrožje nadzorovali. Zdaj je v trdnjavi Knoxu največji zlati zaklad na svetu. Baje je ta zaklad vreden 14 milijard dolarjev. Poleg teh 14 milijard dolarjev pa imajo Zedinjene države še za kakih 22.2 milijarde dolarjev zlata. Samo zlato, ki leži shranjeno v trdnjavi Knoxu, je še enkrat toliko vredno, kakor znaša ves denarni promet Zedinjenih držav. Zlato, ki je tamkaj shranjeno, tehta 14.000 ton. To težo bi bilo treba naložiti na 1400 železniških vagonov, če bi jo hoteli odpeljati. Če bi vsak vlak, ki bi vozil to zlato, imel 50 vagonov, bi bilo za tak prevoz potrebno 28 vlakov.

× Medved je rešil iskalcu rud življenje. V bolnišnici v Burns Lakeu v Zedinjenih državah leži mož, ki se mora za svoje življenje zahvaliti medvedu. Nekega dne si je iskalec rud Arthur Grammon pri sekanju nekega drevesa zlomil nogo. Daleč naokoli ni bilo človeškega bivališča, nihče ni mogel ponesrečencu pomagati. Za silo si je nogo obvezal in šest dni je lezel počasi proti najbližji človeški naselbini. Glad in žeja sta ga strašno mučila. Naposled je začelo še hudo mestiti, tako da mu ni preostalo drugo, kakor zateči se v neko jamo. Ta jama je bila bivališče enoletnega medveda. Žival pa, ko je opazila, da je človek potreben pomoči, se mu ni pokazala sovražno, temveč ga je s svojim debelim kožuhom grela. Po dveh dneh je poskusil Grammon nadaljevati pot. Lezel je dalje in njegov prijazen gostitelj medved mu je sledil. Ves teden mu je bila zver zvesta spremljevalka. Naposled se je Grammon kakšno miljo od Burns Lakea nezavestno zgrudil. Medved je ostal pri njem, kakor da hoče počakati, da pride pomoč. Prav to je možu rešilo življenje, kajti trop kojotov je poželjivo obkrožal nezavestnega človeka, preblizu pa se zaradi medveda ni upal. Farmarji iz Burns Lakea so našli nezavestnega Grammona 16. dan po njegovem trdem romanju in so nameravali medveda ubiti. Ta pa je zavohal nevarnost in pravočasno izginil. Prvo Grammonovo vprašanje, ko se je osvestil, je bilo to, kje je medved, ki mu je rešil življenje.

× Izstradani beli medvedje na pustem otoku. Pred leti je skupina znanstvenikov z rusko ladjo »Sibirjakov« obiskala na daljnem severu otok Sverdrup, ki je po večini raven. Največji grič na njem je visok komaj 50 m. Porasel je otok tu in tam z gosto travo, sicer pa je pust in prazen. Nedavno je vodja te skupine znanstvenikov opisal v nekem časopisu živalstvo na tem otoku. »Na otoku smo videli,« piše znanstvenik med drugim »zelo mnogo medvedjih sledov in dva medveda se nam je posrečilo ubiti. Bila sta zelo shujšana. Dlaka jima je odpadala v šopih in želodca sta imela povsem prazna. Medveda sta prišla na otok z večjo skupino belih medvedov nedvomno v času, ko ga je obdajal led. Pozneje so se ledene gore odtrgale od otoka. Tako so ostali medvedi na njem v ujetništvu. Kmalu jih je začela mučiti lakota. Čeprav je bilo ob obali mnogo tjunov, jih to ni moglo rešiti lakote, kajti beli medved tjunla v vodi ne zna ujeti. Lakota je uboge živali tako mučila, da so se začeli naposled klati med seboj. Na enem kraju so našli znanstveniki raztrgano medvedjo kožo, na drugem pa oglodane medvedje kosti. Na otoku so bili tudi sledovi severnih lisic.

× Pariz šteje nad 4 milijone prebivalcev. Po najnovejši cenitvi šteje Pariz 4.247.957 prebivalcev. To število so izračunali na podlagi uradno izdanih živilskih nakaznic. Pred vojno je imel Pariz okrog štiri in pol milijona prebivalcev. Današnje manjše število je umljivo, če pomislimo, da so v juniju zapustili Pariz mnogi tujci, ki se niso vrnili, a mnoge osebe iz Pariza prebivajo danes v nezasedeni Franciji.

× Z lupljenjem krompirja je postal milijonar. Zdajšnji milijonar Harley Milford v

New Yorku je imel spočetka branjarijo z zelenjavo, pa mu kupčija ni kaj posebno uspevala. Slednjič se mu je posvetilo: odslej bo prodajal le še olupljen krompir. V Parizu seveda vsak čas lahko dobiš olupljen krompir, a za New York je bila to novost. Milford je po ameriško razbobnal svoje novo blago: »Samo pri meni dobite lepo olupljen krompir.

Umazanega, neolupljenega krompirja ne prodajam«. No, zdaj je kupčija vzcvetela. Gospodinje so hitele kupovat ta krompir in so ga rajši malo dražje plačale, samo da jim ga ni bilo treba lupiti. Milford je imel od leta do leta več izkupička in zdaj pravijo, da premore že dva milijona dolarjev.

Mornar, ki je že štirikrat ušel smrti

V angleškem mestu Barow-on Humberju v yorški grofiji mnogo govore o možu, ki mu je zdajšnja vojna prinesla že nekaj razburljivih doživljanj in ga že večkrat privedla v smrtno nevarnost, iz katere pa se je zaradi svoje prekanjenosti in sreče vedno rešil. Pravijo celo, da se nikdar ne bo posrežilo, tega človeka ubiti.

Mož, o katerem toliko govore je neki mornariški oficir. Njegovi doživljanji so se začeli tedaj, ko je bil kot tretji oficir na angleški ladji »Rockpool«. To je bila tista angleška trgovinska ladja, ki je potopila prvo nemško podmornico v zdajšnji vojni. Zgodilo se je to oktobra 1. 1939. na Atlantskem morju. Nemška podmornica je tedaj, kakor pišejo listi, skušala potopiti ladjo »Rockpool«. Zgodilo pa se je, da je bila potopljena podmornica sama.

Enako razburljiv dogodek je mož doživel, ko je nekega dne šel s svojo ženo nekje v Angliji v kino. Med predstavo so pribrela nad mesta nemška letala in začela metati bombe. Mnogo ljudi je bilo pri tej priliki ubito, njega pa bomba ni zadela.

Vrnil se je spet na morje. Tudi tu ni imel miru. Nemška letala so vrgla osem bomb na njegovo ladjo. Zadelo ni nobena. Potem so Nemci začeli ladjo obstreljevati s strojno puško. Ko je bil ukazani alarm, je pogumni mož skočil kar bos na krov. Ko se je spet vrnil, je videl, da je nemška granata razbila njegovo kabino. Če bi se bil prej zadržal v kabini samo še toliko časa, da bi si nataknil čevlje, bi bil gotovo ubit.

Na njegovem zadnjem potovanju po morju je bila njegova ladja torpedirana. Mož je moral skočiti v morje, ker bi se sicer s ladjo vred potopil. Posrečilo se mu je priplavati do nekega splava, sestavljenega iz lesenih ladjinih delov. S tremi drugimi mornarji je prebil 104 ure na Atlantskem morju, preden so jih opazili in rešili iz vode. Ves ta čas je divjal na morju vihar in jih metal sem in tja. Kljub temu pa so pogumni mornarji vzdržali.

Po tem četrtem razburljivem dogodku je moral ta slavni angleški mornar v bolnišnico, da si okrepi svoje zdravje.

V Afriki živi riba, ki lahko utone

Newyorški akvarij je dobil posebno redko ribo, ki je med najčudnejšimi na svetu. Ta riba namreč diha s pljuči. Živi le v vodah srednje Afrike. Dolga je nekaj nad 30 centimetrov in je precej podobna jegulji. Ima to posebnost, da utegne v vodi tudi utoniti. Druga njena posebnost je ta, da riba lahko štiri leta živi brez hrane in vode. Da so to ugotovili, so napravili ta-le poskus:

Ribo so zakopali v blato, nato pa to blato posušili kakor opeko. To opeko so imeli skrbno shranjeno cela štiri leta. Ko so čez štiri leta opeko razbili, je iz nje padla riba. Vrgli so jo v vodo in je takoj spet oživila.

Voditelj newyorškega akvarija je dejal, da je ta riba zaradi tega tako trdoživa, ker izloča iz svojih žlez posebno snov, s katero vse svoje telo nekako zapečati. Ker je potem ribje telo tako zaprto, se iz njega ne izgublja tekočina, zato pa ostane riba živa.

Ker diha s pljuči, je umevno, da v posebnih okoliščinah lahko utone. To se zlasti lahko zgodi takrat, kadar riba plava na površini, ki se naenkrat razburka. Zato ta riba najrajši živi kje v kaki mirni in blatni vodi, odkoder more ob vsakem času spet na površje po zrak. Kadar pa otrpne, ji pomanjkanje zraka in hrane prav nič ne škoduje.

Živali imajo čudno sposobnost, da zmerom najdejo domov

Raziskovalec živalskega življenja profesor Schmid iz Münchna je nedavno poročal o zanimivi zgodbi. V predmestnem kraju je neka ženska v shrambi svojega stanovanja počasi ujela v past 43 miši. Ker so se ji živali smilile, jih ni pokončala, temveč jih je odnesla daleč od hiše in izpustila. Profesor Schmid je te ujete miši zaznamoval in je ugotovil, da gre samo za štiri živali, ki so se stalno vračale domov. Profesor je nato napravil lastne poskuse. Dve miši je odnesel v zagrneni pasti 800 m stran. Navzlic temu sta se vrnili 33 krat, in sicer pogosto že po nekoliko urah, včasih pa šele po tednih. Pri tem sta morali premagati razne velike ovire. Da bi se mogli razgledati v zagrneni pasti, kod jih je profesor nosil, je bilo izključeno.

Miši imajo tedaj kakor mnoge druge živali nekak čut, nepojasnjeno sposobnost, da kmalu najdejo svoj dom, to je kraj, kjer so se naselile. Iz poskusov, ki jih je napravil raziskovalec ptičjega življenja dr. Heinroth v berlinskem živalskem vrtu, je razvidno, da imajo neke ptice ta čut le s pomočjo

vida. S tem prepoznajo kraj svojega gnezda že na veliko daljavo.

Ptice selilke pa so po večini neodvisne od vida. Tako so škorce in lastovke prenesli v zagrnenih kletkah v kraje, ki niso bili v smeri njihovih selitev in ki so jim bili čisto neznani. Kljub temu so se po nekoliko dneh vrnili v živalski vrt.

Staro vijeglavko so spravili iz rastlinskega vrta v Dahlemu z letalom v Solun, deset dni pozneje pa je sedela spet na svojem starem mestu. Preletela je 1600 km dolgo pot. Da bi se ptice med prevozom morda ne zapomnile smeri vozila, so jih omamili s etrom. Vendar so našle domov.

Celo v velemestnem vrvežu ta čut ne odpove. Profesor Schmid je dal prepeljati psa ovčarja v zagrnenem košu iz nekega predmestnega kraja v poldeveti kilometer oddaljeni München. Kmalu potem, ko je pes sredi mesta zapustil voz, se je odpravil v smeri proti domu. Križišča in drugi psi so ga ovirali, vendar je našel pravo smer in po dveh urah dospel domov.

RADIO

Ljubljana

od 30. marca do 6. aprila

Nedelja, 30. marca: 8.00: jutnji pozdrav. — 8.15: Kvartet pihal. — 9.00: Napovedi, poročila. — 9.15: Za veselje (plošče). — 9.45: Salonski kvartet. — 10.30: Verski govor (dr. Gvidon Rant). — 10.45: Prenos cerkvene glasbe iz cerkve sv. Cirila in Metoda. — 11.15: Za zabavo (plošče). — 11.45: Koncert pevskega društva »Slavca«. — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Iz slovenskih spevoiger (radijski komorni zbor, njegovi solisti in radijski orkester). — 17.00: Kmetijska ura: Dvignimo gospodarstvo gozdov (inž. Karel Tavčar). — 17.30: Veselo popoldne: Tamburaški septet in samospeli s klavirjem (Premelj in prof. Lipovšek). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.30: Ura slovenske glasbe in besede. Skladbe Gojmira Kreka bo izvajal na klavirju prof. Marijan Lipovšek in svoje črtice bo bral Narte Velikonja. — 20.30: Za veselo srce (večerni spored radijskega orkestra). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za ples (plošče).

Ponedeljek, 31. marca: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Izlet v daljnje kraje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Slovanski zvoki (radijski orkester). — 14.00: Poročila. — 17.30: Godalni kvartet (Marin, Burger, Ivančič, Müller). — 18.10: Duševno zdravstvo (dr. Breclj). — 18.30: Plošče. — 18.40: Slovenci v tujini (prof. Slava Lipoglavškova). — 19: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Zagreb govori. — 19.40: Plošče. — 19.50: Hudomušnosti (Fran Lipah). — 20.00: Koncert (operna pevka Elza Karlovčeva in radijski orkester). — 21.30: Razni plesni orkestri (plošče). — 22.00: Napovedi, poročila.

Torek, 1. aprila: 7.00: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Uverture (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Za dobro vojo (radijski orkester). — 14.00: Poročila. — 14.15: Solska ura: Prvoaprilske šale (dialog). Vodil bo Miroslav Zor. — 17.30: Zvoki iz Bolgarije (plošče). — 18.00: Pester spored radijskega orkestra. — 18.40: Začetek Petrove Rusije (Franc Terseglav). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Narod v odločilnih časih (dr. Janez Janžekovič, univ. profesor). — 19.40: Plošče. — 19.50: Solska posvetovalnica (prof. Etbil Bojc). — 20.00: Čudovite iznajdbe profesorja Ciprijana. Jako zanimiv in poučen večer s praktičnimi poskusi in godbo. — 22.00: Napovedi, poročila.

Sreda, 2. aprila: 7.00: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Delibes: Balet Sylvia (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 12.02: V bratskem zagrljaju. Spored jugoslovenske glasbe (radijski orkester). — 14: Poročila. — 17.30: Naši pevci in pevke (plošče). — 18.00: O treznosti in dostojnosti (prelat Janez Kalan). — 18.20: Plošče. — 18.30: Mladinska ura: Pojte z nami! (Vodil bo prof. Luka Kramolc). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Vojaška oddaja. — 19.55: Plošče. — 20.00: Samospeli Vande Zistlerjeve (pri klavirju prof. Lipovšek). — 20.45: Koncert radijskega orkestra. — 22.00: Napovedi, poročila.

Četrtek, 3. aprila: 7.00: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Pisan drobiž (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester (Novšak). — 14.00: Poročila. — 17.30: Jugoslovenski spored (radijski orkester). — 18.40: Sloveščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19.00: Napovedi, poročila, objave. — 19.25: Nacionalna ura: Beograd govori. — 19.40: Plošče. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Reproduciran koncert simfonične glasbe. —

21.00: Koncert češke in ruske glasbe (radijski orkester). — 22.00: Napovedi, poročila.

Petek, 4. aprila: 7.00: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11.00: Šolska ura: Iz Ptuja po Ptujskem polju in Halozah v Ptuj. Pokrajinska oddaja. Izvajal bo Va. razred ljudske šole pri Sv. Marku niže Ptuja. Vodil bo učitelj Edvard Rössner. — 12.00: Naši mladinski zbori (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Komorni trio. — 14.00: Poročila. — 14.10: Tedenski pregled Tujskoprometne zveze: Rogaska Slatina. — 17.30: Citraški dueti (Slavka Peklarjeva, Marijan Hebein). — 18.10: Ženska ura: Pomen starostnega zavarovanja za kmečko delavko (Milena Mohoričeva). — 18.30: Plošče. — 18.40: Francoščina (dr. Stan-ko Leben). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: 120letnica ljubljanskega kongresa (g.

Alojzij Potočnik). — 19.50: Za izseljence. — 20.00: Delavsko glasbeno društvo. — 20.45: Za oddih (plošče). — 22.00: Napovedi, poročila.

Sobota, 5. aprila: 7.00: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12.00: Hitro, hitro mine čas, če venček plošč zabava vas. — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Hitro, hitro mine čas, če venček plošč zabava vas. — 14.00: Poročila. — 17.00: Otroška ura: Pavlihovi muzikantje. Nastop Pavlihovega odra (prenos iz velikega studia). — 17.30: Med igračami (plošče). — 17.50: Radijski program. — 18.00: Orgelski koncert (prof. Matija Tomc). — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.30: Plošče. — 19.40: Zrebanje nagrad za razpis med objavami. — 20.00: Zunanje-politični pregled (dr. Kuhar). — 20.30: Haloški večer.

Zvišanje najemnin?

V zadnjem času še pred uredbo, izdano od ministrstva za prehrano, s katero je bilo prepovedano zvišanje cen vsem predmetom, ki so pod kontrolo, se je veliko govorilo v krogih hišnih posestnikov o povišanju najemnin za celih 30 odstotkov. To povišanje naj bi nastopilo vsled tega, ker so nameščenci in delavci kratko malo vsi stanovanjski najemniki dobili radi nastale draginje višje plače. Podražitev najemnin so utemeljevali tudi z večjimi režijskimi stroški, ki jih imajo hišni posestniki z vzdrževanjem hiš.

Ko je medtem izšla uredba o prepovedi zvišanja cen, je bilo misliti, da je s tem vprašanje podražitve najemnin prišlo z dnevnega reda. Vendar pa se to ni zgodilo. Na merodajnih mestih so se zvršile baje že intervencije, katerim naj bi sledila dovoljenja za zvišanje.

Od septembra 1939 dalje je narasel indeks cen Narodne banke za preko 65 odstotkov. Stroški za prehrano pa so se od tistega časa do 28. 2. 1941 dvignili za 69,2 odstotka. Najbolj so se dvignile seveda vse življenjske potrebščine, obutev in obleka. Vse uredbe, odredbe in razna druga zakonska določila dviga draginje niso mogle preprečiti. Protidraginjski odbori sej sploh niso sklicevali. Z eno besedo: cene so se dvigale tako, kakor se je producentu zdelo potrebno. Edina uredba, ki je imela uspeh, je bila ona o prepovedi zvišanja najemnin. Ako se hoče danes razveljaviti še ta uredba in dovoliti zvišanje najemnin, bo indeks cen in življenjskih potrebščin poskočil zelo visoko. Za nameščenstvo in delavstvo bi tako zvišanje imelo to posledico, da bi se eni in drugi podali v poletnih mesecih v zeleno sončno naravo, ki jim najemnin najbrže ne bo zvišala.

Odpuščanje delavcev

Eno največjih gradbenih podjetij v Sloveniji, menda celo v državi, je zaposlovalo pri gradnji neke elektrarne skozi vso zimo precejšnje število delavcev. Ker je bilo treba dograditi elektrarno čim prej, je delavstvo delalo tudi v najbolj mrtvih zimskih mesecih skoraj normalno. Z nastopom toplejših dni pa je podjetje odpustilo skoraj vse delavstvo. Čez nekaj časa je sprejelo nazaj po večini nove tu pa tem tudi kakega prejšnjega delavca. Ves trg govori, da so vzrok tem odpustom vpoklici na orožne vaje, katere bi moralo podjetje plačati vsemu delavstvu. Da se temu izogne, jih periodično odpušča. Takemu postopanju bi morala odgovoriti oblast. Treba bi bilo voditi natančno kontrolo nad tem, zakaj se delavce odpušča in koliko se jih istočasno sprejme na novo na delo. Statistika bi pokazala, da se jih zopet nanovo sprejme prav toliko, kolikor je bilo odpuščenih. Seveda ne ostane nihče dolgo pri delu, ker mora dobiti v 14 dneh sam odpoved. Pod-

jetje tudi vsakega, ki je bil slučajno vpoklican na orožne vaje, odjavi pri OUZD. Tako vsi, ki so bili brezposelni, niso vsled tega imeli možnosti, da bi prosili za podpore pri Borzi dela. Oškodovani so bili vkled tega za precejšnje vsote.

Poleg drugih prekrškov odpusti podjetja tudi vsakega, ki je bil v bolniškem stanju. Malo komu izplača bolniški teden v celoti. Navadno mu da pavšal. Tako imamo nešteto primerov, da so vsi delavci, ki so se po prestani bolezni vrnili na delo, dobili s prvim dnem odpoved. Istotako se pri izplačilih odtegnejo zneski dolgov posameznim delavcem v trgovinah. Razumemo sicer, zakaj se ti odtegljaji vršijo, ne vemo pa, ako je delovodja prepričan, da so ti odtegljaji upravičeni.

Če bo vodstvo tega podjetja postopalo še v naprej tako kruto, potem naj se zaveda, da delavstvo ne bo poznalo nikakih obzir in »gentlemenstva«.

STROKOVNE NADALJEVALNE ŠOLE

V tekočem šolskem letu imamo v dravski banovini 38 občin strokovno nadaljevalnih šol s 164 razredi in 5061 vajencev, oziroma vajenk. Specialnih strokovnih nadaljevalnih šol je 8 s 1366 vajenci. Gremijalne trgovske nadaljevalne šole poseča 651 učencev in učenk.

Ako primerjamo število razredov prejšnjih let, vidimo lep napredek vajeniškega šolstva v Sloveniji in pričakujemo še večjega razmaha v bodočnosti. Potrebni so najrazličnejši učni pripomočki, zlasti knjige, ki jih vajenci nujno potrebujejo. Finančna sredstva oskrbuje banovina, TOI in vajenci sami. Prispevki občin, razen v avtonomnih mestih, so zelo skromni in šole na deželi kar životarijo. Državna podpora je znašala za vse nadaljevalne šole v dravski banovini leta 1923-24 din

314.500, leta 1924-25 227.000 din, leta 1927-28 okroglo 300.000 din, naslednje leto pa le še 30.000 din. Od leta 1928-29 dalje niso dobile nadaljevalne šole v dravski banovini iz državnih sredstev nikakih podpor več in sta subvencioniranje tega šolstva morali prevzeti obe oblastveni samoupravi, oziroma banovina.

Čudimo se, kako more državna oblast prezirati tako važno panogo strok. nadaljevalnega šolstva. Uspešnejši napredek o. n. š. pa je pričakovati šele potem, ko bo banovina prevzela vse financiranje v svoje roke, ker bo le na ta način mogoče dobiti denarnih virov tudi za one kraje, kjer je že danes dan pogoj za ustanovitev o. n. š., a nimajo mnoge občine na razpolago dovolj denarnih sredstev ali pa-tudi smisla za napredek o. n. š.

Iz naših delavskih krajev

Jesenice-Javornik

V četrtek 13. marca se je vršil dobro obiskan sestanek staro in novo upokojencev Bratovske skladnice. Na sestanku je bilo podano poročilo o sklepih izredne glavne skupščine Bratovske skladnice v Ljubljani, ki se je vršila v začetku marca.

Iz poročila je razvidno, da se bodo vsem upokojencem in rentnikom Bratovske skladnice priznali 10 odstotni poviški kot izredna doklada. Novo- in staroupokojencem, katerih pokojnine niso do sedaj dosegle 300 din, se jim zagotovi mesečno najmanj 300 din, za ženo 150 din in za vsakega otroka po 50 din. Vdovam se priznavajo izredne doklade v izmeri, ki jim more zagotoviti osebne mesečne prejemke v celoti najmanj 200 din ter za vsako enojno siroto po 10 din. Dvojnimi sirotam se priznajo izredne doklade v izmeri, ki more zagotoviti prvi dvojni siroti najmanj 200 din mesečnih prejemkov in za vsako nadaljnjo siroto najmanj po 50 din.

Poleg tega bodo upokojenci Bratovske skladnice na Jesenicah prejeli še en dodatek k pokojninam iz vsote, ki znaša da leto čca 260.000 din. Po dolgotrajni debati in ugotovitvi različnih mnenj, kako bi se ta znesek razdelil med upokojence, je prišlo do končnega soglasja ter se je predlagalo krajevnemu upravnemu odboru, da naj razdeli to vsoto na sledeč način:

1. Vsem upokojencem naj se doda k pokojninam 60 odstotkov od celotne vsote.

2. Ostalih 40 odst. razpoložljive vsote pa je razdeliti po socialnih prilikah, upoštevajoč upokojenčev ženo in otroke.

Omenjeni predlog se je predložil tukajšnji Bratovski skladnici.

Med upokojenci samimi so naletela ta poročila na dobro razpoloženje kljub temu, da današnji teški časi in neznosna druginja zahtevajo drugačno povišanje pokojnin upokojencem in rentnikom.

Krani

V nedeljo 23. t. m. je bil v Kranju 11. redni letni občni zbor podružnice. Ta občni zbor je prav lepo uspel, saj je bil obisk nad vse zadovoljiv in se vidi, da podružnica lepo napreduje. Občni zbor je vodil tov. podpredsednik Žerjal in je v uvodu podal obširno poročilo o delu podružnice NSZ v Kranju. Iz vseh ostalih poročil pa je bilo prav tako razvidno, da se je odbor neumorno prizadeval za izboljšanje delavskega položaja in da je s svojimi intervencijami po veliki večini tudi uspel. Vsa poročila so bila sprejeta z zadovoljstvom. Po podanih poročilih in volitvah je spregovoril zastopnik centrale, ki je podal obširno poročilo o delu in napredku NSZ in se je še posebej dotaknil težkega položaja tekstilnega delavstva. Delavstvo je z odobravanjem sprejelo to poročilo na znanje ter izrazilo željo, da naj se stori vse, da bo tudi tekstilno delavstvo dobilo čim prej urejene delavske odnose in boljši socialni položaj. Pri volitvah so bili izvoljeni skoraj vsi prejšnji odborniki, podružnico pa bo tudi v letošnjem poslovnem letu vodil tov. Albin Mlinar.

Jesenice

Vse delavce, zaposlene pri KID Jesenice-Javornik in ki so zavarovani pri Bratovski skladnici, opozarjamo na sledeči razglas:

Po predpisu § 160 skladničnih pravil je stopila s 1. januarjem letos v veljavo določba § 54, odst. 2. pravil Bratovske skladnice, po kateri je treba vse kopače in strelne mojstre, ki so prebili v II. kategoriji 20 let vstetega članstva, razvrstiti v I. kategorijo, ostale osebe po 25 letih pa v II. kategorijo.

V zvezi s tem vabimo vse one polnopravne člane, ki so bili pred 25. leti t. j. 1. ja-

nuarja 1916 zaposleni v svojstvu, ki bi jih opravičeval do uvrstitve v II. kategorijo, ozir. so bili od začetka leta 1916 dalje zaposleni v istem svojstvu pod začetkom leta 1925, ko so bili uvrščeni v II. kategorijo, da se prijavijo v pisarni Bratovske skladnice v bolnici zaradi preuvertitve v I. kategorijo. Preds. kraj. uprav. odb. dr. Maks Obersnel.

Laško

V nedeljo 23. t. m. se je tukaj vršila širša odborova seja, katere se je udeležilo lepo število članstva. Na seji je poročal tov. predsednik o vseh velikih akcijah, ki jih je podružnica izvedla v zadnjem času. Istotako je omenil novo mezdno gibanje, v katerega bo treba kar kmalu. Zasluga podružnice je tudi, da bodo delavci dobili 1. aprila nabavni prispevek v znesku od 500 do 250 din. Istotako je poročal na seji zastopnik centrale, ki je prikazal sliko življenjskega položaja vsega slovenskega delavstva in spregovoril nekaj besed k vsem ostalim vprašanjem, ki danes zanimajo naše delavstvo. Veliko je bilo tudi govora o akcijah za ustanovitev enotne prisilne delavske organizacije. Radi nevdržnih razmer, ki se kažejo danes v vseh delavskih ustanovah, ko delavstvo v te ustanove nima nikakega zaupanja, ker so le enostranska izigravanja vsega delavstva, vidi najmanj 95 odstotkov slovenskega delavstva v enotni prisilni organizaciji napad na svobodo njegovega mišljenja. Najhujši nasprotnik delavstva mora biti pač tisti, ki vzame delavstvu to, česar mu sedanji družabni red še ni vzel. Delavstvo bo znalo na vse take poskuse tudi primerno odgovoriti.

Maribor

V tekstilnih tovarnah je delo zopet nekoliko poživelo. Tako je tudi tovarna Hutter in drug pričela polagoma uvajati normalen delovni čas in sprejemati nekatere odpuščene delavce. Res skrajni čas je, da se prične z normalnim delom.

Seja podružničnega odbora se vrši v četrtek 27. t. m. ob 18. v podružničnih prostorih.

Vsi odborniki naj pridejo sigurno in točno.

V nedeljo dopoldne je članski sestanek vsega članstva v prostorih tainišstva na katerem se bo poročalo o vseh važnejših vprašanjih. Udeležba je za vse člane obvezna.

Novo mesto

Podružnica NSZ sporoča, da se predavanje določeno dne 30. marca t. l. ne more vršiti radi tehničnih ovir. Redna mesečna širša odborova seja pa se vrši isti dan ob 10. uri dopoldne v Sokolskem domu. Na tej seji bodo sprejeti važni sklepi. Obenem opozarjamo vse članstvo, da točno obračuna s članarino, ker mu bo drugače »Nova Pravda« ustavljena.

Svojce, katerih člani so na orožnih vajah, prosimo, da sporoče to podružnici zaradi evidence in da se s tem blagajniški posli olajšajo.

Siv. Javornik

V nedeljo, dne 30. marca, t. l. se vrši ob pol 9. uri dopoldne v Sokolskem domu na Koroški Beli redni občni zbor podružnice NSZ.

Udeležba na občnem zboru je dolžnost vsakega člana, ki s tem pokaže svojo stanovsko zavest in strokovno solidarnost.

LITJA

Redni občni zbor podružnice NSZ se vrši v nedeljo, dne 30. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v gostilni g. Šribarja »Na pošti«. Vse članstvo vabimo k udeležbi.

Odbor.

Odbor.

Zamorski čarovnik

Neki švedski novinar, živeč v Južni Afriki, je izvedel, da živi med zamorci Culi bel čarovnik, ki ima na zamorce silno velik vpliv. Povedal mu je to zdravnik, po rodu Norvežan, ki zdravi ljudi v tistih krajih. Novinarja je to zanimalo, pa je šel na pot, da belega čarovnika poišče.

Izsledil ga je globoko na ozemlju Culov. Tam je bil v kolibi poglavarja Malajana prič posebnega obreda. Ta obred je sicer uradno prepovedan, vendar ga pa ne morejo zatreti v bolj oddaljenih krajih. Culi si pomagajo z njim, če hočejo izslediti tatove ali druge zločince. Čarovnik med obredom pleše in meče okrog sebe človeške in živalske kosti. Po tem, kako in kam kosti padajo, ugotovi, kdo je zločinec. Tisti, na katerega čarovnik pokaže, je zapisan smrti, pa naj bo še tako nedolžen.

Med obredom, ki ga je videl švedski novinar, je uganjala čudno oblečena žena razne čarovnije. V tem primeru ni nastopil čarovnik temveč čarovnica. Metala je sicer kosti okrog sebe, toda zaželenega uspeha ni dosegla. Nobena kost ni hotela pokazati, kdo je zločinec. Morda je bila kriva navzočnost belokožca, ki si je bil dostop do obreda izposloval pri poglavarju, kateremu je moral dati precej piva. Čarovnica je naposled vrgla kosti v zrak in po smeri, v kateri so padle, je izjavila, da je treba krivce iskati v kraju Kvudeniju. Potem se je globoko zamislila in začela mrmrati nekaj, kar so novinarju pojasnili tako, da čarovnica predlaga, naj vprašajo za svet »gospodarja spanja«. Novinar jo je pregovoril, da mu je povedala, da se mudi »gospodar spanja« v gorah Kvudenijske kakor sto kilometrov od dotične zamorske naselbine.

Novinar se je vrnil v naselbino, od koder je krenil z avtomobilom v omenjene gore. Tam ga je presenetila nevihta in skrnil se je v cerkev, ki jo je zgradil norveški misijonar. Tam je srečal zamorca, ki je živel dalje časa v Johannesburgu in je za silo obvladal angleščino. Ta se mu je ponudil za vodnika in mu dejal, da je pripravlien odvesti ga k »gospodaru spanja«, če mu poglavar to dovoli. To se je tudi zgodilo in čez nekaj dni je radovedni novinar, skrit za gostim grmom, gledal kako pričakuje skupina zamorcev belega čarovnika. Ta je naposled prihajal na konju. Stopil je s konja, šel med zamorce in začel nekaj govoriti v njihovem jeziku. Stal je čisto mirno.

Naenkrat je pa povzdignil glas in že so vsi zamorci popadali na tla in zaspali. Tedaj je pa stopil novinar izza grma, toda »gospodar spanja« ni bil prav nič presenečen. Nasprotno, novinarju je dovolil fotografirati speče zamorce. Tudi tresti jih je smel novinar, a se niso niti zganili. Zamorci so se prebudili šele, ko jim je bel čarovnik to glasno zapovedal. Potem so mu na vse mogoče načine izražali hvaležnost, mnogi so se dali hipnotizirati samo zato, da bi laže prenašali zobobol in druge manjše bolečine.

Istega dne popoldne je čarovnik pripovedoval švedskemu novinarju svojo zgodbo. Mož je sin norveškega misijonarja in se piše Peter Titlestad. Že v rani mladosti se je zelo zanimal za hipnotizem. Pogosto se mu je posrečilo z uspavanjem pregnati ljudem razne bolečine. Potem se je uspešno posvetil hipnotiziranju množice in zaslovel je tako, da so Culi kar drveli k njemu. S tem si je pa seveda nakopal sovraštvo zdravnikov in oblasti, ki ne morejo mirno gledati, kako se z njegovim početjem utrjuje med zamorci praznoverje. Zato se je umaknil daleč v gore, toda tudi tja je prišel sloves za njim. Najbolj ga sovražiijo zamorski čarovniki, ker jim je postal nevaren tekmeč.

REŠIL SE JE UPNIKOV

Sin: Zdaj sem se vendar enkrat rešil teh sitnih upnikov.

Oče: »To je lepo od tebe. Sploh postajaš zadnje čase zelo razumen človek. Kako pa si zadevo uredil?«

Sin: »Vsem upnikom sem dal svoj naslov.«